

OROL.

Časopis

pre zábavu a poučenie.

Zodpovední redaktori a vydavateli:

Ján Kalinčák a (od júna) **Ondrej Sytniansky.**

Ročník II.

1655

V T. Sv. Martine.

Knihlačiarско-účastinársky spolok.

1871.

čed.

OROL

Časopis

PRO SVĚTANU A BOHOSLOVÍ

Křesťanskou osvetou ku svobode a sláve!

První vydání v roce 1833

Pro katolíky a evangelické křesťany

Ročník III.

1833

V. J. S. M.

W. J. S. M.

1833

1833

O B S A H.

Básne.

	Strana		Strana
Boj na Smrtníku, od J. Alex. Fábryho	2	Zimušnie večierky: I. V chalupe, II. Sňahulka, od J. Graichmana	157
Vysokodost. Pánu Martinovi Čulenovi, od Jos. Kompáneka	14	Kvety západu: Lalia a ruža (dľa anglického), od B. Nosáka	162
Nad hrobom Palárikovým, od Nosáka	18	Kvety západu: Život (dľa angl.), od B. Nosáka	163
K sestrám slovenským, od Anny Philadelfiho	22	O jak často (z Chomiakova), od Sytnianského	186
Za Jankom, od Mórica Philadelfiho	13	V deň 14. mája 1871 (Labutia pieseň), od † J. Kalinčáka	191
Prípitná, od Ad. Svätopluka Osvalda	27	Vila (ballada), od Miloslava Dumného	202
Pohrab, od Nosáka	29	Sirota, od Mórica Philadelfiho	209
Krvavý rok 1870, od J. Graichmana	30	Mucha a včela (dľa Krylova), od Nezabudova	215
Mladík na rozcestí, od J. Graichmana	30	Liece holub, od † H. Tisovského	217
Poetický kost, od J. Graichmana	31	Zadumený pútník, od Jakuba Graichmana	219
Zakliata ruža, od J. A. Fábryho	33	Čo vy za nič nemáte nás?! od Sládkoviča	223
Žiga Dócy, od Michala Šittanca	43	Vodnia panna, od Ľudovita Žella	232
Rozlialo sa slnce, od Hostivíta Lojka	49	Pokutník, od J. Graichmana	237
V podzim, od H. Lojka	49	Ľalija á ruža, od M. Philadelfiho	244
Hluchá matka, od Mórica Philadelfiho	49	Nežaloval by od M. Dumného	247
Útle kvety, od M. Philadelfiho	50	Králiky, od Olgy Sládkovičovej	251
Kvety západu: Krása (z anglického), od Nosáka	58	Poet (z Chomiakova), od Sytnianského	254
Zora (z Chomiakova), od Sytnianskeho	58	Dumka, od Ľudovita Žella	259
Moháč, od A. S. Osvalda	65	Šachovníci, od J. Graichmana	264
Elegia pri náhrobku Karla Kuzmániho († 14. aug. 1866), od Ondreja Sládkoviča	71	Noční spev, od A. S. Osvalda	270
Kvety západu: Svätovánska muška (podľa an- glického), od Nosáka	78	Zmena, od M. Dumného	273
Ja zase vidím to Slovensko moje, od M. J. Ko- rausa	86	Devine slzy, od Michala Boora	279
Pesničky, od Jána Dušného	87	Vojín, od J. Graichmana	281
Pravá ľúbosť, od Daniela Bachata	90	Na mesiac, od † Ľudovita Kubániho	291
Orol, od M. Philadelfiho	97	Slovenský junoš, od A. S. Osvalda	297
Močar a rieka (podľa Krylova), od Nosáka	105	Kvety (podľa Krylova), od Nezabudova	305
V deň všetkých dušičiek (z nem.), od Rozmarína Zaspieval Poliak, od Sama Medveckého	112	Trávnica, od M. Dumného	307
Orli, od P. Drahomíra	122	Slovenský národ, od M. Boora	312
Ohník, od Ľud. Žambokrethyho	127	Orol (dľa Chomiakova), od Sytnianského	323
Dumka po mraku (dľa Sládkovičovho „Na V. Svätých), od A. Bullu	129	Moja hviezda (z poľského), od † Ľ. Kubániho	331
Járok (podľa Krylova), od Nosáka	144	V zime, od M. Dumného	332
Povedz že mi vetrík, od Kolom. Banšella	151	Želanie (z Chomiakova), od Sytnianského	335
Pieseň od K. Banšella	151	Božie deti na zemi, od J. Graichmana	338
Moja milenka, od Jos. Krevu	152	Žaba a Perún (Krylov), od Nezabudova	343
Na čo som len, od Jos. Krevu	152	Živene, od Samuela Tomášika	348
Hodiny, od † Pavla Kočkovského	156	Delá a vetrilá, od Nezabudova	359
		Dumka ku koncu roku, od Jak. Graichmana	365
		Cmíter, od † Ľudovita Kubániho	375
		Orol a pavúk (Krylov), od Nezabudova	379
		Sankovníci, od Jakuba Graichmana	383

Povesti a rozpravy.

Kaplka na Kňazskom (besiedka), od Jos. Ko- váča	2,	36	Dve Elenky, od Daniela Bachata	50, 67
Dobrá manželka (norvéžska poviestka), preslo- venčil Sytniansky	15	36	Dobrý liek (humoreska), presl. F. R. Russel	91
Vtáci rákoš, od Jána Kadavého	23	36	Porúchanci (humoreska), presl. F. R. Russel	91
		36	Kozák Chmelnický (besiedka), preslovenčil Syt- niansky	78, 112

Strana	Strana
Dedič Muráňa (povešť), od Pavla Beblavého 98, 131, 164, 193, 225, 274, 300	Zimozel (povešť z pospolitého života), od Mil. Dumného 308, 326
Nezabudka na Nezabudova (arabeska), od Mil. Dan. Bachata 152	Milá z hrobu volá milého (prostonárodnia po- viestka), od A. H. Škultétyho 324
Mohyla (povešť kozácka od M. Czajkowského), preslovenčil Aug. Hor. Kréméry 210	Cestopisné zlomky, od Jána Mičáteka 353
Acindína (bulh. poviestka), od F. Kutlika 238, 266	Na Silvestra (besiedka), od F. Kutlika 360
Sirota (prostonárodnia poviestka), od † Jonath. Dobr. Čipku 295	Slovákova pomsta (povešť z pospolitého života), od D. Laučeka 366

Výchovoveda.

Sredovek a jeho výchova, od Pavla Hečka . . . 58	Terajšia výchova národov kmene germ., rom. a slovanského od P. Hečka 248, 282, 316, 336, 376
Nový vek a jeho výchova, od Pavla Hečka . . . 106	

Literárne a umelecko-vzdelanostné články.

Príspevky ku poznaniu juhoslovanských národ- ných piesní zo stanoviska mravoučného od J. Radetiča, podáva Kalinčák 46, 74, 123, 205, 233 a Sytniansky 271, 306, 331	Listy z Čiech I, II, III, IV, od Charvateckého 88, 244, 313, 385
	Rozpravy večernie o umení staro-slovenskom, vypravuje P. Z. Hostinský 344

Živena.

Prihlas k ct. obecenstvu slovenskému od správy Živeny 18	Zápisnica tretieho zasadnutia výboru Živeny od dňa 1. aug. 1871 251
Zápisnica druhého riadneho výborového zasad- nutia Živeny odo dňa 31. mája 1871 187	Zápisnica druhého valného shromáždenia Živeny dňa 2. aug. 1871 292

Životopisy.

Ján Nep. Nemčák, od Jana Ondrisika 261	Ján Mil. Capko-Zniovský, od Sytnianského . . . 349
Hostivit Gustav Lojko, od dr. Iv. Br. Zocha . . . 292	

Literárne, umelecko-vzdelanostné dopisy.

Z Kláštora pod Zniovom 94	Z Kláštora pod Zniovom, od Jar. Zniovského 349
V Turč. Sv. Martine, od x. 217	Turč. Sv. Martin, od x. 353
Z pod Kriváňa, od Mil. Dumného 280	Hlboké, od Dra. Hurbana 388

Rozličnosti.

Priroda na Slovensku, od F. Vl. Rusella 28	Jakí bohovia, takí i India, od J. T. Langhoffera 341
Rozmanitosti 63, 127, 158, 220, 285, 353	Smrť vysokouč. pana Jána Kalinčáka, redaktora Orla atď. 161
Otázka práce, národno-hospodárska prednáška držaná dňa 25. marca 1871 v B. Bystrickom „obchodno-priemyselnom spolku“ drom. Sam. Medveckým 144	Pohrab Jána Kalinčáka 178
Sedmohradskí Nemci (národopisný náčrtok), od dra. Mirka Korauša. 339	Smrť vys. p. Hostivita G. Lojka 186
	Smrť dôst. p. Jána Chalupku 218
	Smrť vel. p. Jána Kmety 259

Literárne, umelecko-vzdelanostné zprávy.

Oznamy nových spisov a umeleckých diel 31, 63, 95, 128, 159, 221, 256, 288, 321, 389	Prihlas ku slovenským včelárom, od Štef. Zá- vodníka 219
Listareň redakcie 32, 64, 96, 128, 160, 222, 258, 290, 328, 390	Prihlas od Emila a Hermíny Pepích 254
Návestia a upozornenia redakcie . 96, 188, 190, 290, 358, 390	Prihlas od dr. J. Jandu, Fr. A. Urbánka a dr. Jána Zavadila 255
Ohlas ku spanilým priateľkám a priateľom na- ším, od Ferka Kabinu 215	Nakladateľsko-účastinársky spolok zvolensko- hontiansky, prihlas k ct. obecenstvu od Andr. Kmety 383

OROL.

ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor **Ján Kalinčák**. Riadny spolupracovník **O. Sytniansky**.

Ročn. II.

Turč. Sv. Martin, 31. Januara 1871.

Číslo I.

Boj na Smrtníku.

Vyrodil strom Slávie puk láskou počatý,
Minul puk, kvet bájočný, ostal výrod zlatý.
A ten výrod — jablko — fažel vám od krásy:
Závidely svety mu i letiace časy.
Uškerdila zloba sa od mračien západu,
Zahorela pomstou noc proti svetla mladu,
A z tej zloby a jedu stvorila potvoru
A siela ju západ tmy ta na svetla horu.
Schytila sa ozruta šiarkan deväťhlavý,
Schytila sa pohltnúť mladý výrod Slávy.
Ale počkaj! má Slovan meč pravdy, päšť tuhú
A pravda premôcť musí piatečníka sluhu.
Zastal junák Slovan si k borbe o strom Slávy,
Letel šiarkan, prikvapil deväťhláv pažravý;
Zdvihnul meč sa a pravda ramä naprúžila,
Osinela žľe zloby, hrúzne blesky bila.
Stál boj tuhý: deväťkrát slnko vyskočilo,
Deväťkrát sa do mračien západu sklonilo;
Dalo svetla, aby svet videl borbu krutú:
V lesku zbrane vojana, v plameni ozrutu;
Dalo chladu i rosy na údy ustaté
Otúžilo vojana zastat právo sväté.
No Bôh sám si ochráni pravosť svojho slova:
Sila meča zrastala, slábla šiarkanová,
A každý deň, čo svitnul ponad Tatier hory
Čítal otrupených šíj viac, mieň hláv potvory;

Ba k znameniu, čo podľú nasleduje zradu
Letelo zo šarkana pár pier ku západu.
Noc deviata obľadla. Veľhlavé Karpaty
Posial zlatým rumencom sluka východ zlatý.
Dívalo sa sniečko, aký to svet tichý:
Kde ručanie potvory a Slovana vzdychy;
Kde ten šramot, kde ten durk, blesk meča i tlamy?
Všetko zmizlo, pokoj sa rozlial dolinami,
A jablka čistý kov blíska sa od krásy,
A lesk žitia krajšieho Slavstvom pohráva si.
Díva junák, díva sa vo sladkom oddychu
Na sám sebä i na svet, na prírodu tichú.
Hľa tam sveta zlobivosť do prachu potrená,
Tam bujarý strom Slávy k nebu pne ramená
A na ňom kov jablka blýska sa od krásy
Sfa sniečko na ráne svetom pohráva si.
„Mnoho jedu vyteklo“ tak povest rozpráva,
Ale zato junáku mnohá, večná sláva;
Jemu slnko vychodí, čo zapadá svetu,
Preto beda týkať sa slávy jeho letu,
Jeho zlatej svobody, jeho viery svätej,
Tej na strome bujarej ovociny zlatej.
A tu junák vytesal ku večnej pamäti,
Čo storočiam odkliaty pomník jeho vieti:
„Bohu sláva! Krvavý hrob, krutosť hlásaná
Nepriateľom Kristovým a zradcom Slovana!“ *)

Ján Alex. Fábry.

Kaplnka na Kňazskom.

Besiedka. **)

Bolo to 15. mája roku 1850, keď na krátky už sa blížiace poludnie naznačovala, cestu jako had sa vinúcej ku oravskému vtáky v okolo cesty sa fahajúceho kríčkoch zámku jeden bárs prachom posadlý, predsa veselo poskakovali, hneď svoje po konárikoch na hodnosť a bohatstvo majiteľa poukazujúci v radoch porozostavované mladé krmäc, hneď hyntov uháňal. Slnce sa už dosť dobre na zas ich opustiac aby pišťokami otvorenými oblohe ani obláčkom zakalenej povýšilo a tóna naznačujúci hlad s vyhľadaným pokrmom uko-

*) Viď: Letopis Matice Slovenskej. Ročník V. Sväzok II. Str. 75.

**) Prosíme p. pôvodcu aby meno svoje udal, ináčej uverejníme poviestku bez mena.

Redakcia.

jily, chrústy a jiné brúky so šumiacim šramotom prerázaly svojimi krídlami pokojné povetrie, vetrík len kedy tedy od rieky Oravy, ktorá sa po pravej strane už s tichým šumom už s náramným hlučkom na dol ubierala, povievajúci rozháňal na pahrbok: „Kňazsko“ upierajúce sa lúče páľčivého slnca; keď na raz náš hyntov krutiacu sa cestu priečného Kňazského zo západnej strany prekonajúc, octnul sa na najvyššom vrcholci tohože, na ktorom sa kaplnka na ľavej strane cesty stojacia nachodila Krista Spasiteľa križ obsahujúca. — Kaplnka táto stála na povýšenejšom mieste, nežli druhé predmety, ktorá jako sa zdalo pečlivou rukou nektorého blízkeho obyvateľa opatrovaná bola, bo ačkoľvek všetkým nehodám vystavená, predsa čistá a dobre obieleaná tu stála. Pred touto na ľavej strane cesty ležiacou stály dve košaté lipy, z ktorých jednu i dobre pripravený obraz Matky Božej okrášľoval, ktorý vencom už uschnutým obklúčený bol. Z východnej a severnej strany rozprestieral sa romantický háj pralesu podobný, k nebu sa vypínajúce vysoké jedle a smreký už košaté buky obsahujúci. Západniu stranu by si pokrovcom pestrým pomenoval až do polovice zo západu vrch pokrývajúcim, z dola ale lesom obrúbenému. Hyntov zastal, hajdúch na boku sediaci opustil svoje miesto a chytiac do ľavej ruky krátku fajku a bielmodrú čapicu, otvoril zaprené dverká, do ktorého keď svoju kađeravú hlavu vstrčil dnu sediacich s poníženým hlasom takto oslovil:

„Dľa nariadenia vašej veľkomožnosti zdejším, že sme už na vrch Kňazsko dorazili.“

„Buď Bohu chvála,“ ozval sa hlas zvučiaci, „tu sme“ pokračuje ďalej, „na mieste, ktoré najkrajšiu sloku mojeho života tvorí. Zijdeme tedy bratku Jaroslave“, oslovil pri sebe sediaceho priateľa, „aby som tak mi pamätné miesto, ktoré sladké minulosti dni mi v um uvádza obezrel.“

Na slová tieto dva bujari mladíci vystúpili, z ktorých prvý podobal sa na peknom Slovensku povyrastlej jedli, ktorého zrast vysoký, hybký na ráz slovenský poukazoval; nádhernú a vznešenú postavu ozdobovaly plecía široké a všetkým nesnádzam vzdorujúca hlava. Čelo vysoké jako štít nepremožiteľný bolo umiestené, na ktorého hladkom poli teraz jakýsi nepokojný oblak sa vznášal,

oči modré a veľké ale oheň iskrily, vlasy gaštanovej barvy sa vo veľkých kotúčoch vetríkom kedy tedy povievajúcim po pleciah zmužilých viuely. Bol to syn jediný istého statkára, ktorý nie len vo Zvolene kde býval, lež i na dolnej zemi rozsiahle statky mal.

Pán Dľholúcky, tak sa totiž menoval statkár tento, syna svojho Miloša po dokončení nižších škôl pustil po čas prázdnin s matkou svojou do Ľuptovskej Korytnice, ktoré kúpele už pre romantickú polohu už pre zdravé povetrie už ale hlavne pre liečivú silu vody v nemalom chýre až podnes staja, aby si tuto tedy odpočinúc pripravil sa na ďalšiu cestu vedomostí. 25. augusta 1844. roku po prekonaní jednodňovej cesty dorazil s matkou do spomenutých kúpeľov. Hlučno všade, hostí rozličného druhu hemženia, ktorí už do na spôsob parku usporiadanej zahrady sa hrnuli, z ktorej veselej hudby zvuky spojené s rozličným hlučkom slávnostne prerázaly povetrie krásneho podvečierka, už ale na laviciach pravidelne porozostavovaných okolo okrúhlych stolov sedeli pri peniacich sa pohároch piva bo dobrého vína, vážni mužovia, ktorí rad radom jako by o závod tahajúc svoje ohromné čibuky bo jemné smotky do ohromných kotúčov dymu miešali besedy krajinských záležitostí sa týkajúce. Tam opäť bolo vidno na zelených pažitiach veselých junákov v kruhu mladých panič veselo hovoriť, ktorých rozhovor obyčajne od pristojećich s veselým chachotom sprevádzaný bol; keď pani Dľholúcka so svojim Milošom dorazila pred už po predku objednaným bytom.

Bol toto byt jeden z najkrásnejších, ktoré Korytnické kúpele poskytovaly, ktorého dva nemalé obloky práve v tu stranu obrátené boly, kde teraz veselá zábava sa rozložila a z ktorých ponevadž v prvom poschodí stály, celú zahradu jako i okolie krásnymi vysokými jedlami posiatymi vrchami otočené vidieť bolo možno. Miloš sotva že sa v izbe tejto priestrannej poobzeral, vstúpil na oblok a zrak do pred ním sa rozsprostierajúcej zahrady uprúc, hneď sa presvedčil, že počet hostí nemalý byt musí, keď všetky prostory, ktoré pre košaté stromy len kde tu boly k videniu, hosťami zaplnené boly. Sám nevedel jaké city ho napadly, tak mu bolo jako ešte nikdy predtým, keď totižto obloka jednu

polovicu otvoril a celkom nad romantičnosťou tou do vytrženia prišiel. Slnce, ktoré jako by sa ani odlúčiť nechcelo od tejto veselej spoločnosti jako červená gula hádzalo svoje už viacej bezsilné lúče z poza priečného Choča po okolostojacích pyšných Tatier vrchoch, na červeno barviac ich šedivé končiare; na ľavej strane vysoko striekajúca studňa a glagot bystrého potôčka zdaly sa jedon druhému porúhať; zdravé povetrie s vôňou tatránskych kvetov milo naplňovalo Milošove nádra, ktoré práve teraz ako by k vzdychnutiu sa nadmuly, keď ho jemne za plece chytiaca ruka z myšlienok týchto vyrazila.

„Ach mamka“ sloví Miloš „vy ste to? skoro by som bol i zabudnul na vás v tomto obdivovaní prírody, ktorá moje myšlienky tak okúzľila, že som ani sám o sebe nevedel! Či sú moje veci už hore?“

„Všetko je už tu Milko, len to treba do poriadku doviest.“

„Myslím,“ slovil Miloš „aby sme to do zajtrajška len tak nechali, dnes ale sa k tej veselej spoločnosti odobrali, kto vie kedy tu zas taká bude, a možno, že i z našej oravskej rodiny sa tu neкто nachodíť bude.“

„Práve si mi z úst slová vyňal, tvoja tetka z Podzámku pani Jablonská je tu i s Jaroslavom, ako mi Pavol sluha povedal.“

Milošovi viac nebolo treba povedať, lebo náhle priateľskou snahou napadnutý zmiznul, aby sám prvej vyhladal oných, nežli by sa o jích príchode boli dozvedeli. čo sa mu i vskutku podarilo, lebo o niekoľko okamýhových už v náručí môhol ležať svojej ešte dosavád neznámej tetky a spoluvyrastlého Jaroslava.

„Práve sme teraz dorazili tu, kde sme sa nazdávali, že celkom neznámymi budeme, a jaká hľa radosť vás tu najst a v vašom kruhu meškať.“

„Na podobných miestach sa vždy neкто nájde, ktorý nám dľa známosti bližšie stojí, však ale nás podobne vskutku veľmi teší, že aspoň za dnešní a poslední tu pobyt náš tak vítaných spoločníkov sme dostali.“

„Snád len nezamýšľate preč odísť ešte?“

„Dávne z domu odídienie veru nás už zajtrá k navráteniu sa nutí, medzitým kdeže ste zložení? snád už i sestra moja nás očakávať bude, podme tedy tam, veď o nedlho vy dvaja zas, jestli sa vám líbiť bude k zá-

bave sa navrátiť môžete“ slovila pani Jablonská.

„No, jako sa ti tu líbi Miloš? pýtal sa Jaroslav.“

„Krásne je tu všetko“ hovoril Miloš „jako keby príroda všetky krásy svoje tu bola zosústreďnila, však ale hneď pri prvom pohľade na túto taká nevoľa sovrela prsia moje, jako keby zárodok budúcich nehôd, ktoré na mňa uvalíť chce, v sebe obsahovala. Div že som sa v myšlienkach neutopil, keď som po prve teraz na túto zem stúpil!“

„Neobyčajné vždy podobne na človeka účinkuje“ odvetil Jaroslav, „zvlášte ale prírody krása, do ktorej Boh všetko vliat, čo umelectvo čiastočne aspoň napodobňovať darmo sa namáha. Tu je rozumkovanie hlavná škola, ktorá prevyšuje Plata, Aristotelesa a jinných, tu výrečnosti najvyšší stupeň, veď každý kriček tak zrejme vyjadruje to, čo ľudský rozum darmo vypracat alebo prekrúcat sa namáha; tu sú zásady prvotné všetkého, ktoré stáča nevinný spev slávika a hudba bystrého potôčka, všetko v súzvuku všetko tvorca svojho podmieňuje, všetko, čo výsledok dokonalý na najdokonalejšiu príčinu poukazuje. A pri pohľade na toto nemal by sa človek neobyčajne cítiť? Všetko toto by more myšlienok nemalo stvorit, v ktorých človek sa utopiť myslí? Všetko toto hovorím len nedokonalosť našu naznačuje a s náboženským citom naplňuje oproti tomu, ktorý všetko stvoril. O bár by každý v hluku sveta miest v takejto škole môhol zobudit svoje otupené city! Toto je Miloš i u teba čo tak divno pôsobí, však ale krátky pobyt v raji tomto udomácní ta tak, že ťažké bude lúčenie od neho.“

„To i ja myslím“ slovil Miloš, keď už v izbe sa nachodili a dve sestry a Jaroslav sa naozaj priateľsky privítaly.

By si si myslel že snád Miloš s Jaroslavom dlho s paniami reči viesť budú, keby si jích už k parku sa približujúcich nevidel. Na každého tvári výjav neočakávanej radosti, každý, jako by dávno hľadaný už poklad bol našiel, spokojne s výrazom radosti spojené otázky zavdával, ktoré už ani konca mať sa nezdaly. Dlho hovorili o trávení prázdnin, o zábavkách a spoločnostiach; každý sa usiloval svoje okolostojíčnosti v krásne svetlo

postaviť, aby tak priateľa k sebe aspoň na jeden alebo dva týždne vyvábiť môhol.

„Aby si ale vedel Milko, že v našom Oravskom zámku človekovi ani roky sú nie dlhé, môžem ti i s niekoľko príkladmi slúžiť, ktoré tieto moje slová čo pravdu v očiach tvojich potvrdia. Len sa rýchlo tedy do zahrady, tam budeš mať príležitosť poznať jednu rodinu, ktorá pre rozveselenie mysle sem dorazila, je to pán lekár Jordanovský, ktorý nie tomu dávno z Požožna do Oravy prišiel, kde v oravskom panstve lekára úrad vedie. Tu je i so svojou dcérou Marinou, ktorá i na zábave účasť berie.“

Medzi takýmto rozhovorom konečne dosiahli miesto, odkiaľ hlučná hudba, tanec a rozhovory všetek smútok rozohnaly; páry sa práve v ľahkých pohyboch k tančeniu chystali do radu stavaly a kde tu s tlapkavým rúk hučiacu už hudbu sprevádzali.

„Vidíš Milko,“ prehovoril Jaroslav „práve nám na protivej strane siedmy pár od kraja hudobníkov počítajúc stojí Marina Jordanovská“ spolu ale i pozrel na Miloša ako by tázave, či jeho slovám porozumel; však ale nebolo treba dlhého vysvetľovania, lebo Milošovo oko hneď ako k radom sa zblížilo, tieto obratne preskúmalo a na od Jaroslava poukázanom páre s prekvapením stáť zostalo. V okamihu tomto zabudnul na všetko a ledva slovám Jaroslavovým porozumel, ktorým kývnutím hlavy prisvedčil, bez toho ale žeby oko z krásavice tejto bol zpusťil. V tom sa páry do skoku dajú s ľahkými krokmi prekrižujú pred nimi stojací priestor a jedine pohyb týchto obrátil zrak Milošov, ktorý pohyby krásavice tejto s úžasom sledoval a možno, žeby ani nebol k sebe prišiel, keby ho jeho priateľ rozhovárať nebol začal.

„Priateľ drahý však ma poznáš“, vravel Miloš, „že mňa veru ženský obraz ľahko do vytrženia priviesť není vstave, vieš že sme neraz v kruhu týchto meškali, ale dojem taký na mňa učiniť nemohla žiadna, čo výjav tento, ľúto mi je že sa priznať musím, čo ale odtajň tiež nemôžem!“

„To ti verím že v Pešti, kde sme toľko ráz spolu plesy a zábavy navštívili mnoho sa tiež nachodí krásavíc, ktoré ohľadom na krásu sa všetkým vládnúť zdajú, lež nemyslím nájsť takú, ktorá by tohoto času rozličných

nedostatkov jeden alebo druhý na sebe nenosila; Marina ale, keby si ju bližšie poznal v ohľade tomto ďaleko za sebou necháva oné a zrovna i tén najprísnejší posudzovateľ by ju anjelom pomenoval, pri čom všetkom, ako vidíš, i príroda všetko svoje umelectvo do nej vliat sa usilovala, bo krásou prevyšuje všetko svojho druhu.“

S takýmto rozhovorom bez ustania sprevádzali Marinu, ktorá sa jako duch, ako by ani zem nedotkynala pomedzi páry vinula, ktorá, jako by svojej šlachetnej postavy povedomá so spokojným úsmevom leci kedy očima po okolostojacích pohodila a nečo hľadala, čo v Jaroslavovi sa nájsť zdala.

Slnce už dost dávno končiarom Tatier ostatní bozk dalo, vtáctvo v kroví onemelo a len kedy tedy ohromní nočníci na mohutných krídlach vozily valcovité telá svoje po tmavých priestorách, bo noc čierna veselú údolie toto v pustý hrob premenila; ťažké chmáry, ktoré sparné teplo dňa pripravilo, sta olovené visely v povetrí už už s vyliatím svojho obsahu hroziac, len tu i tu prekrižujúci blesk rozveselil smutnú noc a hrmenia temné hučanie zamieňal rachot hromu storočné jedle a buky pyšného Kriváňa kálajúceho. Už i krúpaje dážďa nemalej veľkosti šramotily listím zahradných stromov, keď Marina celkom pomätená dobehla k Jaroslavovi, na ktorej tvári výjav strachu a hrôzy zrejme vyobrazený bol. Ledva slova schopná rečie :

„Pane Jablonský neráčite vedieť či drahý otec môj, ktorý i s viac inými pámmi, ktorých viac romantičnosť prírody nežli hluk hudby zanimala, do príležitých vrchov sa odobral, ešte neprišiel? bo z týchto som ešte ani jedného nevidela.“

„Veľmi by som spokojený bol, keby som s prisvedčajúcou odpoveďou slúžiť mohol, medzitým ja vediac smer, kade sa pustili sám za nimi idem, zatiaľ ale mojeho už viackrát pred slečnou spomenutého priateľa Miloša Dholúckeho, ktorého tu predstaviť šťastie mám k vašej spoločnosti odporúčam“ a na to jako by zdivelý v tme noci zmiznul.

Dost hodný čas stál takto Miloš s Marinou bez toho žeby lebo jeden alebo druhý reči počiatok dať bol mohol; deva často jako by za Jaroslavom utiecť chcela v ten smer pozerala, Miloš ale jako by ho tajná moc

v ruke držala a duch nadzemský obkľučoval, celkom bez seba bol a možno žeby sa to ešte i ďalej tak bolo dialo keby jich dažď už ako z cievk sa valiaci a prostor pustý, ktorý hostia rychle boli opustili, nebol upomenul, žeby cestu i oni ku kúpeľu nastúpili.

Rachot hromu sa už silnejším stával, vichrom neslýchaným roznášaný, ktorý sfa by sa chystal zničiť všetky vrchy a údolia, po týchto temno zavznieval. Vichor napadnúc Korytnickej zahrady stromy všetkými zakolísal, ktorého hvízdanie soslňovalo lomenie sa suchých konárov do ohromnej dialky unášaných. Marina sa bližšie medzi prežehnávaním k Milošovi pritulila, ktorý všetko toto necítil ani nevidel, no naopak dobre sa cítil. Sotva že mostok zo zahrady k budovám vedúci prekročili, v tme noci niekoľko zaobalených postáv rozhovor vedúcich zbadali, medzi ktorými i Marina otcov hlas poznala a so slovami: „Ďakujem uctive za ochranu a doprovedenie, za čo vždy vám povďačnou zostávam“ k Milošovi obrátenými do otcovho náručia sa vrhla. Jaroslav potom s Milošom do kupelovej dvorany, do ktorej sa spoločnosť k pokračovaniu zábavy bola odobrala, odišli, kde keby i Marina s otcom svojim sa bola neskôr objavila, Milošovi príležitosť daná bola, krásaviciu túto, znázornený to obraz slovenskej panny bližšie poznať.

Nastávajúci deň, keď slnce zas ako inokedy svoje zlaté lúče po vrchoch a dolinách bolo rozostrela, vidno bolo na ceste ku dedine Osade uháňať jeden hýntov, ktorý nebol iného nežli pána Jordanovského lekára z Podzámku. Deň na to ale, keď Miloš od matky svojej dovolenie bol obdržal s tetkou svojou do Oravy návštevu urobiť, tou istou cestou uháňal i druhý, hýntov to pani Jablonskej.

Deň 1. septembra už od samej prírody vyznačený bol čo sviatok, hustá mlha jako do závoja okrútila celé okolie, cez ktorú len miestami prerážaly raňajšieho slnka papršky, ktoré v kvapkách rosy sa lámuc menistými farbami pokrývaly kričky a trávu; zvony veselo zavznievaly zo zámočkej kaplnky väze, ktoré veriacich ku vzdaniu chvály za stále a šťastné opatrovanie cez celý týdeň Otcu nebeskému svolávaly; a nie bez výsledku, bo množstvo ľudí rozličnej triedy ubieralo sa hor strmou cestou do kaplnky zámočkej,

ktorá sa v prvom čili spodňom zámku nachodí. — Tri jeden od druhého oddelené a predsa vzájomne spojené, jedon na druhom ležiace osamelú, do výšky sa vypínajúcu skalú, ktorá od nepamäti sveta stále vzdoruje od severnej strany ju napádajúcej rieke Orave, za základ majúce hrady, z ktorých každý sa brániť a udržať môže, jestli by druhý už do rúk nepriateľských padnul, naznačujú „Zámok Oravský“, ktorý v stredoveku čo hraničný strážca oproti často nepokojným Sarmátom v dejinách Uhorska veľkú rolu hral. Neprezračná mlha prekáža dejopisca odokryť čas, v ktorom mohutné dielo toto by bolo povstalo. Možno, ba i nie bezzákladne sa domnievať voľno, že kvetúca Marahánska čili Moravská riša i toto okolie obsahovala, ktoré teraz vidieka oravského meno nosí, a že len jedna z týchto troch pevností a sice najvyššia, o ktorej povest sluje, že templárom za príbytok slúžila, od starých Slovákov vystavená bola, aby susedných barbárskych a bojovných Poliakov od nepriateľských nápadov odvrátiť mohli, a len neskôr druhé dva pristavené boly, za časov pridenia ale Maďarov do terajšieho Uhorska už známy bol hrad tento.

Tak ako všetky hraničné pevnosti na počiatku kráľovstva majetkom koruny boly, ktorá o istotu svojich poddaných oproti vonkajším nepriateľom sa starať prinútená súc, i opevnené miesta v svojej moci mať musela, tak prislúchal i hrad Orava i so svojim okolím, ktoré na každý pád rozsiahlejšie byť muselo nežli je teraz, k majetku kráľovmu, ktorý ho skrze svojich kastellánov riadil a spravoval, ktorí ľudia obyčajne zo vznešenejšieho rodu pochádzajúci a skrze zásluhy svoje sa na hodnosť túto vyšvihli a z väčšej časti úrad hlavného župana zastávali, ktorým tento jak ohľadom cti tak i dôchodkov výnosný úrad, čo odmena za jejich víťazné skutky daný bol.

Moc týchto rozprestiera sa i na dôchodky ku zámkom patriacich majetkov, za čo jim istá čiastka týchže za podiel padla. Hlavnou povinnosťou ale jich bolo, mimo prisluhovania pravdy a udržania vnútorného pokoja, ku obrane krajinských hraníc vždy dostatočné, neprestajne v zbrani stojáce posádky v jejich hradoch oproti nápadom nepriateľským udr-

žiavať. Prvý kastellán hradu tohoto, ktorého meno je naznačené je pod Ludvikom I. (1348) Hippolyt.

Krem všetkej pochybnosti, hrad tento svojej veľkoleposti a slávy veľkú čiastku obdržal od Karola I. a Ludvika I., ktorí v stáлом spojení s Poľskom, poslednejší i kráľ tohože súc, kraje tieto často navštívili, na ceste priechodu do Poľska na hrade meškali alebo veľikášom Poľským k obývaniu dali. Roku 1380 prestal hrad tento byť kráľovským majetkom.*)

Do hradu tohoto kaplnky tedy ubiera sa tu hromada chlapov vážne rozprávajúcich o úrode a počasi, tam zas stará ženička pátričky sa modlí, a z kroka na krok zápasí s priečnym vrskom hneď pokašľavajúc, hneď zas vzdychajúc; tu v krásne rižovaných nohaviciach a vo vykrochmálenej bielej košeli zabáva sa kopa mládencov, z ktorých už jednotlivci k spoločnosti viacej zábavné reči vedú, už zas celá spoločnosť naraz, ako by každý najprv svoje činy vyrozprávať chcel, mieša reči do klátového hučania, abo jedného alebo druhého reči so srdečným smiechom sprevádza. Hneď zas dievčeniec hromada s rýchlym krokom sa približuje, z ktorých skoro každá kytku kvieťa pozorne v ruke nesie, aby ju jednomu lebo druhému zo v hrbe shromaždených mládencov podala, keď po tretí raz zavznjú zvony zámockej kaplnky, znak to, že služby Božie o nedlho sa už začnú. A len teraz nastalo hemženie, starci a mladíci, ktorý pokraj cesty buď sedeli buď stáli buď v tráve ležali alebo sa hore cestou ubierali, jako by o závod sa hrnú do zámockej, vážne sa vypínajúcej brány. Teraz len sa pohýna úradníctvo zámockého panstva na ktorvch čele pán farár. Za tymito panie a krásavice, a až po samom ostatku vidno dvoch mladíkov: Miloš to a Jaroslav.

„Kolko našich predkov zem túto krvou pokropilo, kolko nepriateľských, železom obťahnutých rúk sa dotklo starovekých múrov týchto, kolko mrtvolí našich a nepriateľov tlačí noha naša? Drahý Jaroslave! kde sú, ktorí pyšne jako orlovia z hniezda tohoto rozkazy svoje vydávali? zmizli jako by nikdy neboli bývali a len zo skál vykresané mohyly

naznačujú jestvovanie inokde jejich! Len v lude ešte žije baječných časov týchto pamiatka, ktorú otec synovi zdeluje, aby nikdy nevyhasla rozpomienka na krvožíznivosť túto, kde z kovových pohárov pítali mozole jejich žúrivi velitelia!“ Takto hovoril Miloš so založenými rukama pri pohľade na hrad, ktorý mu minulosť v umi uvádzal s hore pozdvihnutými očami.

Jaroslav jako v predtuche bližiaceho sa nebezpečia ani slova neschopný díval sa za hrnúcim sa do brány množstvom, potom ale Milošove slová takto doplnil:

„Jak slávnostný je pochod tento, jako mení Všemohúci časy, pozri bratku, kde za dávná šípy lietaly, kde pod farchou ozbrojených jazdcov temno stonala zem táto, hrдых koňov podkovami adieraná, tu, kde všetkým právam Božským a svetským zbraň oproti bola postavená, sa teraz ubiera nábožná tlupa k Bohu vzdychajúca, aby ho za sudcu nepravosti týchto vyprosila, jemu vďaka vzdala za starosť a opateru, že predsa ľud náš toľkými pohromami prenasledovaný konečne zahynúť nenechal, o, jak velebný je okamýh tento!“

„Máš pravdu drahý bratku, že božská ruka všetko mení, hmotu a ducha, však ale nie sme ešte všetci zmenení. Nie sme ešte celkom hovorím zmenení. Ešte vždy väzí časov týchto starodávnych na nás pamiatka, či preto, aby nám Boh v nej ukázal v oných náš stav minulý, alebo, keď toľké neresti v ceste našej nám stoja, tým slávnejšie bolo vífazstvo? Že sa takýchto ostatkárov mnoho nachodí ešte, slúža za príklad štyria ti páni v Korytnici, čo pri tom okružlom stolíku sedeli, ktorí trebars i len toľko čo hus do piva rozumeli maďarčine, jako to z ich reči vidno bolo, predsa o slovenčine, v ktorej prvý raz začali Boha chváliť, tak hovorili, jako len tuposť rozumu batusiť môže, že totižto sa slovenčina ani len s cigánčinou porovnať nedá, no divou francúzštinou ju volali. Národovci sú vraj zradcovia vlasti vraveli, a v podobe sprisahania sa ujšťovali, že vraj neodpočinú, kým Nemca jarmo nezlomia a tú bagážiu panslávsku nevykorenia. Čo vraj už len chcú tí svoditelia týchto i tak slovenských Uhrov (tótajkú Magyarokat), jest a pít majú len s Uhry, bez týchto od hladu

*) Hormayer, Taschenbuch.

vraj podochnú, a potom vraj, načo sa toho zprostíť chcejú, za tak malichernú, jako hovoria, národnosť. Eud slovenský i tak sprostý nech pracuje, lebo je na iné nie schopný, a nech sa pomály kolko tolko sošlachtuje skrze lúbozvučnú maďarčinu atď. Takýto hla rozhovor viedli panáci títo, jaké absurdá sú oné dôkazy to sám dobre vieš, ktorého ja bohužiaľ som svedkom byť musel vtedy, keď som do Korytnice príduc vás hľadať vyšiel. Vidno že hrozný materialismus a terrorismus je pôvodcom tohoto, ktorý už zavčasu vstępuje naším vlastných národných škôl nemajúčim a preto po cudzích sa túľajúčim mladikom. Nakazí sa a bez zdravého pochopu a sebezavedomia, vlastných opúšťa a cudziemu otrokom ostáva!“

„Je pravda, že takýchto ešte mnoho máme, však ale nielen tých, ktorým príroda zdravosť rozumu odoprela, do povahy brat máme, veď odtržky tieto by ani nám nič neprospejú, ba čo viac ani v cudzom národe, ku ktorému útočíte berú, nenájdu dôvery, pre tú nesklamaniteľnú príčinu, že kto vlastný národ zapredať sa neostiechal, v čas potreby cudzí tým skorej zradit' hotový je, preto právne sa hovorí, že sú vyvrženci spoločnosti ľudskej. Medzitým netreba zúfať, Boh ani týchto nenechá zaslepených, ale príde čas, kde osvieti rozum jejich a oni pyšne sa menom Slováka honosit' budú, jako ovenčený básnik náš Ján Kollár predpovedal, spievajúc:

„A ta, kterou měly za otroků
Jen řeč krivé Němců pochopy,
Ozývati se má pod stropy
Paláců i v ústech samých soků.“

Nielen neprajníkov hovorím, dlžno do povahy brat, ale i pokrok obrovský v zobudilých synoch národa, ktorých nie mamona sveta, ale len čistý zápal lásky k národu vedie a všetko svoje obetujú k pozdvihnutiu národa svojho na policu presvedčenosti a vzdelanosti.“

Múrami hradu zavznieval hlas lúbozvučného organa a spev shromaždených velebných sa rozliehal po okolí tohože a Miloš a Jaroslav ešte stáli, ešte rozhovor viedli. Tu znáhla oko Jaroslavovo ustrnie na nečom, čo, jako sa zdalo, veľký vliv učinilo na prestrašeného ducha jeho. Jako by ani očiam neveril, pretiahol rukou po nich, ako dlhom

spánku a úzkostne vykrikne: „horí!“ a jako vetor uletel v tú stranu. Miloš vidiač, že prfleziaca dedinka plameňu za obeť pádnúť má, miesto žeby Jaroslava bol nasledoval, rychle dobehnul do kaplnky a oznámil s výkrikom nešťastie, následkom čoho o dakolko minút, už len pán farár sám v kostole sa nachodil.

Lehotka, tak sa totiž oná dedinka menuje, leží asi na štvrt hodiny cesty od Zámku, ktorú, ponevadž jej obyvatelia teraz v kostole zámočkom boli, zločinná ruka podpálila. Úpenlivý hlas zámočkej väže ťažko stonajúčich zvonov, kedy tedy udieraných, svoláva roztrúsených, by k obrane pospiechali, trúby strážcov zúfale revú, statok, ktorý deti doma pozostalé na okolité polia povyhánaly nemilo sa ohláša, mladí a starí, ktorým bližiac sa nebezpečie mladistvé sily do nôh vliat sa zdalo, čo jim len sily stačia utekajú, aby už v hrozných kotúčoch dymu, ktorý celú jednu stranu dedinky potiahol, tu i tu vybuchujúce plamene udusili. Už zaujímajú prostor domu horiaceho, jedni vodu nosia z blízkej Oravy, druhých susedný dom trhať vidno s hrozitánskymi hákami, aby tak plameňu prietrž učinili; tu utekajúca dievčica batoh perín vlečie, tam zas so zalomenyma rukama horekuje stavec nad ztrateným majetkom, všetko v pohybe a v robote keď sa zrazu strhne krik: „Jaroslava Jablonského zasypalo!“ ktorý hlas i k ušiam Milošovým dorazil, načo hneď jako lev ranený rúti sa pomedzi husté množstvo, na dve strany ho rozkladajúc svojima silnyma ramenama, vrhne sa do plameňu soptiacich domu dverí a žiadne nebezpečie za veľké nepokladajúc do plamennej izby sa ženie a noha mu na prahu prevrátenom človekovi ustrnie, chmatne po ňom a z povaly sa sypúci oheň osvieti postavu Jaroslava; jako strela sa vyšmíkne z plamenného mora s priateľom svojim a už opäť v čerstvom povetrí dýcha. Eud zo všetkých strán sa hrnie a vodou zalieva horiace jich šaty. Hrozný to pohľad pre Miloša v okamžení tomto, kde nevie či ešte živého a či mŕtvolu len vyniesol priateľa svojho? Slza sa mu v oku zaperlí, hlas zastane, celé telo zmeraveje, a nie je k činu schopný. Dlho stojí preberanie priateľa obdivujúč, lež znak života nevidno, nadchýlil sa jako by k ostat-

niemu bozku prichystaný a hľa Jaroslav oči otvorí, vzdychne, poobzerá sa, nevie čo sa s ním robí a zasepce: „Milko, kde sme, čo sa to deje?“ Potom ho ale na voz vyložia a do náručia smutnej matky odošlú.

Miloš ako lev vzdoruje ešte vetrom rozháňaným plameňom, vynáša čo možno ochrániť, vodu podáva, rozkazy udeľuje, potešuje, všade je, všade svojimi silami prispieva a nie bez výsledku, lebo po trojhodinovom hasení, len ohňom na čiastky rozloženej vody pary vidno vystupovať z čiernych na poly opálených brvien. Plaču tiež už koniec prišiel na mieste už hojne od shromaždených pánov obdarených o krátky čas ale hojnejšiu podporu sľubujúcich, z ktorých zvlášte Miloš vyniká, lebo okolo neho vidno najviac shromaždených so sopiatyma rukama mu ďakujúce klačiace deti a slzy povďačnosti roniacich starcov, z ktorých kruhu ale chválu nehladajúci o nedlho zmiznul.

Hrozné hemženie bolo u pani Jablonskej, keď Miloš z javišťa tohoto smutného do domu dorazil, všetko v pohybe chystania liekov k uhojeniu rán Jaroslavových. Pán Jordánsky rozkazy vydával; Marina, ktorá s otcom svojim bola prišla, na spôsob anjela strážca, ani sa odhodiť nezdala od lôžka jeho, trebárs neraz vylet do jednej alebo do druhej izby urobiť musela. Miloša táto dobročtivosť jej tak prenikla, že ani nevedel, či má k Jaroslavovi ísť, či ale zo strany takto ešte dlho obdivovať putá tie, ktoré toho, čo predtým čo lev i plameňom vzdoroval, teraz putnaly; až sa konečne k prvšiemu odhodlal a rovno ku Jaroslavovi namieril.

Všetky dosavadne pokusy neboly to vstave vyprostriedkovať, čo prítomnosť Milošova. Jaroslav pri pohľade na neho jakúsi blaženosť nadzemskú cítil; ústa zafaté sa k slovu zdajú otvárať a po celej tvári žltom poli sa zas predošlá čerstvosť umiestovať počína, vzdychne, ruku nemo podvihne a podá ju priateľovi, a len teraz sa i pánu lekárovi otvorí ústa, aby skormútenej matke potešujúce slová vyzdravenia milovaného syna vyriadil. Po dlhom sem a tam sa krútení, keď si Miloš k vôli Jaroslavovi k nemu sadnul a pravice priateľské si podali, oko Jaroslavovo sa k spánku schýlilo. Radosť neslýchaná panovala, ktorú iba leci kedy jedon lebo druhý

vyjav z prežitej minulosti od Jaroslava v spánku opakovaný pretľhal, a pán lekár spolu i s Marinou po krátkom poučení starostlivej i tak matky sa do domu navrátil.

Miloš celú noc ani na okamyh neopustil lúžko priateľovo, a hneď pohyby jeho pozoroval, hneď zas dech úzkostným okom sprevádzal, hneď ale myšlienkam svojim voľný beh dal. Kolko ráz mu tejto noci prišla Božská prozretelnosť na um? Kolko ráz v obrazotvornosti Marina pred ním stála? Kolko ráz od nej k nemu v Korytnickej zahrade obrátené slová hlavu jeho prekrižovaly? V takýchto myšlienkach ho zora krásneho rána zastihla, a Jaroslav vždy ešte silno odpočíval. Aby si tedy aspoň na krátky čas pohovel v zdravom povetrí rána, vzal pušku na plece a nečo do vrecka vopchal, a po krátkom s tetkou rozhovore cestu ku Lehotke nastúpil, aby obyvateľov prv než by sa do roboty boli odobrali, navštívil, ktorých opravdu už na nohách našiel. Dost dlho pohorelcov potešoval, potom ale siahnul do vrecka a s do papiera zaobalenými peniazmi reč dovŕšil, na čo rýchlym krokom sa do ponad cestu tiahajúcej hory pustil, zamýšľajúc horu túto vonkoncom prejsť do sv. Omše, z ktorej vystať nechcel. Chodil sem a tam ako bez cieľa a napokon ku kaplnke na Kňazskom dorazil, kde si hasením ohňa, trávením noci bez spánku celkom unavený trebars v rosou posiatej tráve, trocha odpočinúť chcel. Lež nardarmo sa oči jeho driemaniu poddať chcely, lebo mu osúd i prvý sladký sen spánku odniat sa zaprisahal. Ešte len city sa od neho lúčiť počínaly, už zas zovňajší nátlak ich silno k telu jeho pripútal, lebo práve v tom čase cez okolo toho miesta vedúci chodníček s ľahkým šuštaním lísta čosi preletelo, čo na neho tajný vliv urobiť sa zdalo, lebo náhle k sebe prišiel, do polosediacej polohy sa postavil a okom okolo seba zatočil. No nebolo sa mu treba dlho dívať, bo hlas ako by strieborných strún od kaplnky zavznievajúci milo sa dotýkal uší jeho, a raňajší vetor sa pohrával s ľahkými šatami modrými Mariniými. Zdalo sa mu jako by spal a toto sa mu len snívalo, na žiaden pád sa mu nemohlo do hlavy vmiestiť, ako sa Marina tak zavčas rána sem dostať mohla, čo ju k tomu pohlo? Celkom potichu tedy pomedzi stromy

sa začal nezbadane bližšie ku kaplnke približovať a po utiahnutí sa za jednu za chrábtom kaplnky stojaciu ohromnú jedlu s veľkou pozornosťou slová od nej hovorené sledoval, ktoré i on v sebe, jako by si jich na veky osvojiť chcel, ticho za ňou opakoval hovoriac: „Bože ešte raz sa k tebe obraciam, ráč vypočuť prosbu moju, ráč uzdraviť tvojho služobníka Jaroslava a ulaviť žiاله smutnej matky jeho; ty ale, ó blahoslavená Matka, ktorá k tebe sa utiekajúcich nikdy neopúšťaš, ráč orodovať u Syna tvojho amen.“ ktoré slová dopovediac ľahko sa pozdvihla a obraz matky božej velebne na lipe sa vyzdvihujúci s krásnym vencom opásala, ktorý sebou bola doniesla, potom ale jako by sa ani odobrať nemohla, pozdvihla oči ku križi v kaplnke a k obrazu matky božej a s ľahkým krokom v húšlave sa ztratila.

Jako zlým svedomím prenasledovaný sa po výjave tomto ešte vždy bážlive vytiahol Miloš z poza jedle a slová, ktoré bohužiaľ už len korunou modlitby byly neprestajne opakoval, hneď sa sem a tam nedôverive obzeral, hneď ale na veniec vystavený pozeral. Tu mu nečo pod nohama zašušfalo, pozre a vidí veniec, ktorý Marina dolu sňala a svieži na mieste jeho postavila. „Čo ju len k tomu pohlo aby tak dlhú prechádzku podujala? ktorú, jako sa mi zdá, každý deň opakuje, čeho mi dva vence tieto dôkazom sú. O! jak velebne vyzerá; keby človek nevedel, kto je, musel by ju za anjela držať. O! jak blažený si ty Jaroslave, že si vedel dokonálosť túto získať a sebe nakloniť! A ja Bože?“ — strhnúc z hlavy klobúk pokračuje „ja som v tomto čase najnešťastnejší až k srdcu ranený, ktorý musí vidieť priateľa na rozcestí medzi životom a večnosťou a v jeho náručí šťastia, o ktorom čo priateľ prehovoríť ku mne, zavrel priateľskej dôvernosti požiadavky, aby tak môj pokoj už či náročky a či len nevedome v more búrlivé nepokoja premenil! Kolko raz som opakoval nadarmo slová od nej v Korytnici ko mne prehovorené: „chcem vám povdačnou byť,“ ktoré vtedy, jako hrom Tatrami zatriasly celou bytnosťou mojou, mysliac, že ma tieto do raja blaženosti povedú, ktoré jako tajná nejaká sila na mňa účinkujúc ma i zem túto navštíviť dolákaly, a teraz, teraz mi nutno prchnúť, opustíť okolie toto, kde

sa všetko oproti mne sprisahalo, jestli biedne zahnúť nechcem!“ Takto hovoriac umlknul, hlavu o múr kaplnky oprel, a jako socha zo skaly vykresaná tu klačal, potom ale jako k činu odhodlaný skoro utekajúc cestu zpiatocnú nastúpil.

Jaroslav už bol dávno zo spánku prečítanul, keď Miloš dorazil. Po dlhom spánku tomto celkom k sebe prišiel, s ktorým Miloš dost dlhý rozhovor — však ale s akousi pomátenosťou viedol, a unavený do svojej izby sa odobrať prinúteným bol, kde na pohovke rozbúrenú myseľ spánkom ukojiť hľadel, lež spánok mu na oči nesadnul. Ku stolíku tedy sadnul, a po sem a tam myslení čosi písal, hneď ale opäť všetko na kusy potrhla a izbu niekoľko dlhými krokami premeral. Velebne zavznieva zvon väže zámočekkej už bližiace sa poludnie naznačujúci; bážlivá ruka na dvere klope a Miloš ešte vždy rozbúrený po izbe križluje. Dvere otvorí a jaký krásny pohľad: sedem s obnaženými hlavami — so znakom povdačnosti na tvári sa vyobrazujúcim — postáv starcov tu stojí, vyslancov to dediny Lehotky, — ktorí Milošovi a Jaroslavovi za bránenie a za utrpenosť, ktorú s nimi čo pohorelcamí zvlášte mali, v mene celej obce svoju vďaku vyriadili.

Nemohol na týchto oko svoje obrátiť bez toho, žeby sa mu slza v oku nebola zapperlila, s ktorej odtečením i pobúrená myseľ do poriadku prišla a žiale z tváry jeho zmizly. A tak hľa celú bytnosť jeho predošlá spokojnosť opanovala, no na čase veru, lebo ho práve k obedu už volali, kdeby smutná tvár nebola práve dobre účinkovala na domácich. Po obede Miloš zas ako inokedy vyzeral z okna ku domu, kde Marina bývala výhľad majúceho. Práve o nej zas len začal dúmať, zas si začal výčitky robiť, keď Marinu jako k nejakej slávnosti pripravenú cestu ku Kňazskému vedúcu nastupovať videl. Zas tam ide — snáď nečo ztratila? a či zas len za Jaroslava modliť sa chce? Založí ruky, sleduje ju zrakom až k ostatniemu kroku, ktorý ju ešte viditeľnou robil, potom ale do poriadku dovedol vo veľkom zrkadle svoje kádery a okom premeral pekne k telu priliehajúce šaty jako keby sa ku krutému boju zbrojil a už i on cestu ku Kňazskému nastupuje.

Čerstvým vetríkom pohybované jedle — šramot suchého lísta — čvikot datla alebo iného obyvateľa lesa v nadšenom súzvuku prerážaly pusté priestory; každý ker, každý strom zdal sa príbytkom nadzemských tvorov byť, ktorý v kruhu svojom putujúceho priateľsky oslovovať sa zdaly. Jako žeby i nie, keď Miloš už i tak vediac sa v blízkosti svojho najdrahšieho predmetu, neobyčajne sa cítil. Tu náhle stáby nekde na blízku pripravenej, vetrom pohybovaných Aelovej harfy strún hlasy, jemne sa rozliehať začaly po čarovnom lese, ktoré i — jako ďalekého víchra najprv slabé lecikedy, vždy ale silnejším sa stávané zavznievanie — ľahkých krokov šuchot sprevádzal. „Už ide! už ide!“ slovil Miloš k sebe, a hore chodníčkom sa zas pohybovať začal. Už vyplňujú vetrom unášané šaty priestory lesa, cez ktoré oči Milošove zrkúma sa túľaly, už len jedna skupenina kríčkov ho delí od nej, a hla už si jeden oproti druhému stojí.

Miloš sejmúc z hlavy klobúk a v horiacej tvári oheň soptiace oči na Marinu uprúc s ľahkým úhybom tela vlúdne ju pozdravil. Ona ale so zardanou tvárou, ktorej výjav tento sa neočakávané dotknul zkrátka odvetí na pozdravenie. Ani oči naň neobrátila a so srychleným krokom dolu chodníčkom sa brala.

Ešte niekoľko krokov hore kráčal, potom ale neďaleko od kaplnky si zastal a svoje ešte vždy iskriace sa oko so zelenením sa stromov ukojiť hľadel; prsia jako so svedomím hriešneho skutku naplnené náramne sa mu dmuly a srdca tlčenie celým telom zatriaslo. „Či som opäť proti môjmu sľubu zhrešil? veď len pred krátkym časom som si sľúbil, že zmužilost, ráz to muža statného viac mámote neobetujem, a hla zas som podlahnul; no nie, viac ráz sa to stať nesmie, opustím ešte dnes sa odoberúc, zajtra kruté okolostojíčnosti tieto, v ktorých nádra muža tak často úzkost svierava! Bože!“ hovorí už pred kaplnkou, „sprevádzaj šťastne kroky moje!“

Už kráča dolu chodníčkom, plány kujúc, ako sa na ďalej chovať chce, jako predošlu spokojnosť ducha znovu vydobyt a viac sa omámiť nedat, už na miesto, kde sa s Marinou sišiel dorazí, zastane, a rozmýšľa, „nie! nechová súcit ko mne, lebo trebárs som ju

ani nevidel pre tmú, ktorá oči moje v tom okamžení potiahla, predsa bystré kroky mi došť dobre na vedomie daly, že srdce v postave tejto jestvujúce čo hybadlo, túže v iný smer hnalo; nie, každý jej pohyb na to poukazuje, že prítomnosť moja nie jej je po vóli! Tedy preč, do dialky, kde sa všetko radnej ko mne chyli a kde si s radosťou okó každého na mne pomešká! Čože je to ale za knižočka tamto?“ zdvihne a číta: „Sbierka národných piesní Mariny Jordánskej,“ otvorí, a práve mu oko padne na veršík:

[„Hor Oravou, dol Oravou]
[Dúha vodu pije]
[Kto Miloša zamiluje]
[Nech žije.“]

Oko sa mu znovu zažiarí, tvár náhle nával krvi na červeno zabarví, srdce začne silnejšie tĺcť a znovu a zase číta. — Nie! na nikoho sa to pohovovať nemôže nežli na mňa, veď vidno že veršíky tieto sú už asi pred rokom tu vpísané a na mieste N., Miloš len nedávno sa zdá byť vsutým, ktoré slovo zajiste náchylná mne jej ruka tam vmiestniť musela. Iste i ona ko mne láskou horí, i jej pokoj rozrýva plameň neuhasiteľný, bez toho, žeby jej známe bolo mojich útroch súhlasenie. Nie, už neodídem bez toho, žeby som jej prvej toto nezjavil.“ Vytiahne céruzku a do spomenutej knižočky k veršíku tomuto doloží:

„Osúd krutý času,
Už spolubyt náš delí,
Keď si naň pomyslí,
Srdce ma zabolí.“

Zavre a potom so zdvojnásobenou usilovnosťou ku predu sa má, vediac, že už spoločnosť u pani Jablonskej shromaždená bude, aby jej prišli hostia po čas mena Rozalie svoje želanie vyjadrili, kde zajiste i Marinu najst nepochyboval. V ničom sa neklamal, bo už zpred domu videl osvetlenú izbu a hluk shromaždených počul, ako i velebné hlasy zniona z ktorého bezpochyby obratná ruka Marinina krásnu trávnicu vylúdila.

Keď prach izby prekročil všetko s radosťou oči naň uprelo, jako keby mu na vedomie dať boli chceli, že už len naň čakajú; no ale dlho sa tu dobre necítil, lebo opustiac ticho miesto svoje do svojej izby sa navrátil, práve vtedy keď ostatní najlepšieho rozmaru byť začali. Večerná 10-ta z väže Zámockej odoznela, ktorá ešte vždy pri stole

sediach upomenula, aby zdravkovaniu a besedovaniu už pokoj dali a ostatniu čiastku večierka zábave zasvätili. Mládež rada opustila svoje miesta, ktorá už od dávna okamých tento očakávala. Všetci sa ku Marine shrkli, ktorú si za kráľovnú zábavy vyvolili. Zábava sa mala so spevom začiat, lež Marina svoj spevník ztratila a len z pamäti spievať prinútení boli. Lež Marina úlohe zodpovedať v stave nebola, ktorej oko už dávno zmiznutého Miloša nadarmo hľadalo. Všetko čo robila len nútené bolo, čo násilné, veselé pretváranie tváry s úzkostným výrazom často sa zamienajúc dosť zrejme naznačovalo.

„Kde že je Miloš,“ vravela pani Jablonská „či si nevidela Marinka? — „Kde Miloš? snáď sa zle cíti?“ opakovali i ostatní, tak že ledva čas odpovedať obsiahnuť môhla, veď jeho neprítomnosť všetci cítili.

„Neviem, už dosť dávno čo odišiel a od tých čias sa ešte nenavrátil.“

„Veď snáď len svetom nešiel bez toho žeby sa od nás bol odobral! No ale hneď uvidím!“ vravela pani Jablonská.

Snáď ho naozaj spiacého našla alebo nečo pracujúceho? oj nie! lebo v hrozných oblakoch dymu tu sedel v symbole to stelesnenom svetskej pomnulosti a márnosti s na zem upretými očami, jako keby ďalekú budúcnosť preskúmať chcel; zahrúžený bol natoľko, že ju ani nezbadal prvej lež vtedy, keď mu spevník Marinín, ktorý silno v ruke držal s doloženým: „s dovolením“ na chvíľu obzrieť prosila.

„Jako že si k tej knihe prišiel Milko? práve teraz sa Marina žalovala, že spevník ztratila, a ten hla u teba! A čože si zo zábavy vystal? poď čím skorej, všetci už na teba čakajú“ a hneď bez odpovede ho zanechala.

Do poriadku sa dovedúc za tetkou sa pobral, ktorého prítomnosť všetko rozveselila, všetko do pohybu pustila, len teraz sa začala pravá zábava. Jeden úd ale zábavy bol predsa zronený, ktorý na Miloša ani oko si pozdvihnúť netrúfal; bola to Marina. Prvé bolo po navrátení knižočky na spomenutý veršík pozrieť a jej nie daromné tušenie sa skutkom stalo, videla, že riadky tieto pozornosti jeho nevyhybly, čo ju nejakou stydlivosťou naplnilo, veršík ale dopísaný nemilo-

srdne napadnul jej srdca utroby. „Čo, on má odísť a mňa žiaľom zanechať? O keby mi bolo možné, jako by som mu rada srdce moje otvorila, veď mi i on dosť zrejme dokázal, že som mu nie lahodnou! Mnoho ma to síce stojí, ale predsa mu prinavrátene knižočky podakovať musím akonáhle sa spolu sídeme.“

Ďalej už rozmýšľať nemohla, lebo Miloš sa už ku nej zblížil, jej nejaký papierik do ruky dal, a ledva že mu prinavrátene knižočky podakovať mohla, zas sa ku zabávajúcim odobral.

„Čo to len môže byť? snáď sa len neľúči skrze toto už i odo mňa, o jak mi je ťažko, už cítim, že v žiaľ a smútok ma porazia tieto nemé slová jeho, a predsa jich musím čítať, aby som tak moju boľasť zväčšila!“

V bočnej izbe svieca horí, pri ktorej len Marina s trasúcim sa rukama obracia a vždy len obracia papierik doručený; s úzkosťou ho už otvára a uprú do obsahu zrak polohlasne takto číta: „Hodina mojeho odchodu sa už blíži, prv ale než by ma zastihla, by som rád niekoľko slov, vznešená slečna, s vami o samote prehovoriť; preto ráčte odpustiť, že som sa opovážil s týmto vás o určenie nejakého miesta a času prosiť, aby sme sa o samote, jestli by toto všetko už nejaká iná okolostojičnosť zbytočným neurobila, na krátko porozprávať mohli.“ M. D.

Hlásnik zo zámočkej väže s revaním trúby polnoc naznačuje, čo u pani Jablonskej shromaždených a sa zabávajúcich na spánok upamätovalo; všetci sa tedy začali chystať k odchodu, čo dosť dlho trvalo, lebo ledva boli v stave opustiť dom ten, ktorý milým všetkým bol. Marina sa tiež chystala, ponevadž ale pán lekár spánkom prinútený, hneď zvečeria sa do domu odobral, sprievodcu potrebovala a ktorého hneď v Milošovi i našla.

Noc všetko svojima čiernyma ramenami objala a v plášť svoj okrútila; ani jednej živéj duše nevidno v tmou obťahaných podzámočkových uliciach, hrčiacich hyntovov rušenie tiež utíchlo a iba šeptavý rozhovor dvoch postáv v zahradke pred domom pána Jordánskeho znepokojuje hrobové ticho.

„Velmi vítaná príležitosť sa mi naskytila, aby som vám slečno moje polozenie osobne zdelil. Zajtrá, jako som vás upovedomil mám už preč odísť, prv ale než by som krok tento

urobil, chcel som sa osamele od vás odobrať a vám moje srdce otvoriť, čo príležitostne v skutok uviesť chcem,“ a pri slovách tých pozrel na ňu, ktorej oči slzy zalialy. Nič neodpovedala, lebo jej jazyk všetku službu odoprel, tak stála jako socha z mramoru karárskeho obratnou Praxitelesa rukou vykresaná, od ktorej Miloš darmo slovo očuť žiadal.

„Veľmi náhle vpravde chcete nás opustiť, vzdor tomu, že ste nám tak vítaným a že už i za tak malicherný čas ste nás k sebe natolko pripúťali, že — veru — lúčenie toto — ťažké je,“ slovila váhava. Myslím, že keď vás poprosíme, ešte i ďalej budeme mať šťastie vás v našom kruhu vidieť, v ktorom ste tak veľmi obľúbený a —

„Práve naopak, lebo preto tak chytré odhodím, že nikde súcitu, nikde vzájemnosti, zvlášte zo strany slečnej nevidím, ktoré vlastnosti, oproti vo mne tak veľkého stupňa do siahly, že, keby dnešnejší istý pád ma nebol aspoň zčiasťky o týchto ujistil, ešte snáď dnes by som bol prinútený bývať odísť, aby pokoj môj a skrze to ešte snáď i iného rozrývaný nebol.“

Marina sa pri slovách týchto začervenovala a nazdávala sa, že snáď tu shorieť musí, veď slová jeho kam smerovali, dobre vedela. „No už vám tolko len musím povedať, že vaša prítomnosť nám je všetkým milá, a jestli len to je príčinou vašeho odchodu, že ste súciti nezbadali, preto môžete bezpečne tu ostať,“ vravela odhodlane, pozerajúc tak úpenlive a prenikave na neho, jako by ho už jej zrak mal pridržať.

„Tak sa stalo jako som si nemyslel, práve od vás som sa obával, žeby ma vaša lahostajnosť v nepokoj uvrhovala; teraz ale, o jak rád zostanem tu až do ostatnej minuty, jak rád by som z dní teraz roky učinil — nie! už nepôjdem — tu zostanem u —“ a tu roztvoril ramená, jako by ju od radosti objat chcel, ktorá ale sa obratne poklonila a so slovami: „ďakujem uctive za doprovedenia, zajtrá sa však vidíme — dobrú noc!“ jako duch z pred očí jeho sa ztratila. Okolo 1-nej po polnoci len jedna štihlá do kepeňa dobre zaobalená postava prudko merala pustú ulicu a po tejto v bráne zmiznutí, zas ticho nastalo po celom Podzámčí.

Milošov denný poriadok sa od týchto čias zmenil; ráno totiž išiel obyčajne s už sa lepšie cífacím Jaroslavom nejakú prechádzku krátku urobiť, miesto toho jako v predošliých dňoch po horách sa až do poludnia túľal. Po obede každý deň šiel k pánu lekárovi, veď ho sám oslovil, aby jeho dom čím častejšie navštívil, okolo večierka ale sa celá spoločnosť obyčajne ku vrchu Kňazskému ubierala, ktorá sa od pani Jablonskej pohýňavať zvykla, a na čele vždy Miloš s Marinou po predku kráčaval, ponáhľajúc sa, aby kým druhí po horu Kňazského dorazia, on s Marinou cestu až ku kaplnke prekonať mohol.

Dnes v sobotu, deň to ostatného meškania v Zámku tam sa zas berú, Miloš s Marinou zas po predku ide a ku kaplnke doraziac večnú vernosť si sľubujú, ktorú každý rok, ktorý Miloš študiam ešte venovať mal, s dopisovaním si udržať potvrdzujú a Marina lúčenia trpkosť trpeť nie súc v stave, žiaľ jej v prameň slz sa premenil, ktorý Miloš s potešujúcimi slovami zahatíť darmo sa namáhal. Nemohli sa dneská od miesta tohoto jakosi odlúčiť, veď sa práve tak ťažko lúčili od neho, v ktorom nejednu sladkú hodinku prežili, jako jedon od druhého, tak veľmi sa opozdili, že už ostatných navratiacich sa, len doma našli.

Veľmi zdlhavý bol dnešní večer pre Miloša, keď všetko už spalo on ešte dumal v izbe svojej okom pohadzujúc po prichystaných už svojich veciach. Osude krutý! čo tak sleduješ s pokoj rozrývajúcim palošom tvojich poddaných, ktorí jako vietor od severu k juhu a opačne pred tebou utekať prinútení sú? Z tadiaľto, kde som poklad našiel, ledva že som sa na okamýh nim potešiť mohol, už mi zas prchnúť treba v dialku sveta. Už ostatní večierok tu trávim, kde by som ešte mnohé tráviť pristal, a kdeby som ešte mnoho rozmýšľať mal prítomnosť už všetkému koniec robí. Není mi je už viac dané s ňou vskutku obcovať a len sen ešte ma neopustí. O zmeňte sa i jej sny hneď v ružové oblaky a povzneste ju na povrch zeme, a ukážte jej zelenú, zlatú, purpurovú krásu utešeného povrchu sveta, — staňte sa zas striebornými chmárkami a povzneste ju tam na kraj mesiaca, a ukážte jej čarokrásnu zahradu hviezd, Saturna so svojim prsteňom,

Marsa so svojimi mesiacmi, nádheru planét a fantastických komét; staňte sa hromadou listov vonných kvetov, uložte ju na túže, zapriahnite zephyře dva a dva so spevavými slávikami a zaneste ju na brehy Gangesa, hneď zase na pobrežie Cuby a povolte jej tam nadšenosť západu slnca vidieť a Arcadiu a pahrbky Hämosa. — Ukážte jej nádheru úžasnú sňahom krytých končiarov v sláve slnca a pád Niagary — potom severné svetlá Islandu; na to ju uložte pod kvetúcimi stromami Austrálie, Šťastných Ostrovov, tam nech putuje a dumá, kvetiny trhá, okúzlená flamingami a kolibry. — Ukážte jej všetko, všetko čo na zemi krásneho a vznešeného jest, a keď vstane, nech zas zlatého slnca lúče prívétive cez červené záclony trblietajú, aby tak koľko toľko v skutočnosti sna žila, dokiaľ jej ráno ústa a líca nepobozká, dokiaľ jej zas nezvestuje, že je dcérou tohoto sveta a jej nepovie: „Zobuď sa, i ja som pekné jako ty!“ Spi dobre! O keby som len mohol tvojmu spánku všetky moje sny, ktoré ja nespíac ukúť v stave som dať! Dobrú noc! dobrú noc!

Húfy kačie a divých husí od severu v dlhých polokruhoch na juh tiahne, vlastovičky sa stávajú zo dňa na deň zriedkavejšími, hlas slávika v krovinách a húšťavách umlkuje, a všetko čo z cudzieho kraja prišlo studeným vetrom prenasledované sa ubiera zas do tohože, bo sa aspoň medzi smutným

vzdychaním a horekovaním tu zostať musiacich na cestu chystá. — I od pani Jablonskej sa ktosi do druhého kraja odberá, lebo i tu počuť vzdychanie lúčiach sa dvoch priateľov a požeňávajúcej tetky, a hyntov pred domom stojací fahajúce pyšné kone nepokojne hrabú nohama a hlavami pohadzujú, kým Miloš drahej tetke a Jaroslavovi ostatní bozk dajúc so slovami: „Zdravstvujte drahá tetka! ty ale Jaroslav o tri týždne aby si už u mňa bol“ do hyntova nevstúpi, ktorý stonave po skalnatej ceste preletel a pred pána Jordánskeho domom zas zastal, kde tiež jestvovala duša, ktorá neodlučiteľne na ňom väzila, a so vzdychaním želela jeho odchod. Teraz, práve teraz, keď hyntov už zastal pred domom donáša ranný vetrik do usú jeho hlasy prenikavé velebného zniona, s ktorými spojený hlas Mariny taktom slovom vyjadraný bol:

„Nebanovała by,
Hej keby nemusela,
Keby ta šuhajko
Rada nevidela.

Miloš týmto celkom v žiaľ uvalený ticho otvorí dvere, s blaďou Marinou sa vrele rozlúči a ešte raz sväzok lasky potvrdí, potom k pánu lekárovi idú a v krátkom čase len Marina sprevádza so sľziacim okom po suchej ceste oblaky prachu robiaci na dol sa ubierajúci hyntov.

(Dokončenie nasleduje.)

Vysokodôstojnému Pánu

MARTINOVÍ ČULENOVI.

Hlas Frankov stonavý tak sa k úšiam valí!
Zrak patrí ubohých rozdrtené telá!
Kde pred tým učeneč stál vo vedách, hrnot
Ozrutných rachotí zbrojov.

A stá pohrešujú otca rodín deti,
A stá už hladových rúčky vypínaju
Útle hor k nebesám marne sirôt, staby
Otcov krv za pokrm maly.

Kde šťastný sa vinul ples, život, — útrapy
Tam smrtné; z raja hrob, zo spevavých hlasov
Zúfalské počuješ nářky synov ľudu
Nad hrobom stonajúč rodu.

Či smertou zvelatíť možno život komu?
Či smutne vyrodí mužstvo bitiek pole?
Vítaz ktož si koliv! k osvete národu
Nestav zbraň ku prsám jeho.

Tys hodný stovekej pochvaly Členu!
Prevzácny slúbavej vodca našej mlade!
Kriesiš, nezboruješ k osvete tých život
Z nichž statných vychováš synov.

Tamtých zlostiplná chrám trepe osveta
Božský: však nemohúc rukma ho ztroskotaf,
Nálezkom vyhodit aj skalu Petrovu
K výškam chcú divo vetrovým.

Posvätný zakladáš chrám Ty vo mládeži,
V srdciach útlocitých rozniecujúc oheň
Lásky k Božstvu, vedeš k viere synov ludu
Ztreštenci tuho šliapanej.

Nie otcem si synov tolko: si aj mati;
Chlieb lámeš, ba chováš dietky milé rodu,
Pod kriedlom sa vinú Tvým v silé, jakby mať
Útlou kermila jich rukou.

Chrám nežný všakovou vieš duše ozdobou
Krásif dietok, a jich k cnosti priučati;
Múdrostou umenia neznovaný ducha
Šlachtíš vied — zvedavej mlade.

Nie mládež jediná otca vidí v Tebe:
Tys otcem širokej v Ugrii rodiny!
Národ v mládeži máš Slávstva celý v ruke:
On zas v srdci chová Tebä!

Jozef Kompánek.

Dobrá manželka.

(Norvéžska poviestka.)

Bol raz jeden muž, menoval sa Gudbrand. Žil si v osamotnelom domku, ktorý stál na vršku; preto menoval ho ľud i Gudbrandom z vršku. Muž tento mal výbornú manželku; no znal on i oceniť poklad tento. Manželia žili si v svätom pokoji a tešili sa zo svojho šťastia; nikdy nepomysleli na pomíňajúce sa roky a na vrtkavosť ľudského osudu. Čo Gudbrand činil, o tom myslela, to si priala jeho rebrinka už popredku; čohokolvek sa dotknul alebo čohokolvek premenil v dome svojom, ďakovala mu za túto ochotu. Jejich život bol bezstarostný; domok patrili im, sto toliarov mali v stole, dve hodné kravy v stajni. Nič im nezchádzalo; neboli utisnutí na ničiu priazeň; nemuseli sa obávať staroby, nie biedy.

Istého večera, keď o svojich prácach klevetili, riekla manželka ku Gudbrandovi: „Drahý priateľko! dačo mi napadlo; či by sme nemohli nektorú z kravičiek odpredať? Jedna, ktorú podržíme, zaopatrí nás dost mliečkom a masielcom. Načo by sme sa pre cudzích namáhali? Máme tých pár grošíkov, nemáme detí: či by nebolo dobre, čoby sme svoje staré údy šianali? Ty najdeš v dome dost zaneprázdnenia; hneď jedno hneď druhé náradie musíš oprávať, — a ja budem môcť skôr pri tebe vysesávať.“

Gudbrand uznal, že manželka má pravdu. Nasledujúceho dňa včas ráno viedol kravičku svoju na predaj do mesta; no nebolo to v deň trhu a tak nenašiel sa kupec. Dobre lebo nebars, riekol Gudbrand, dovediem kravičku nazpät domov; veď sa len najde ešte trochu toho senca a slamičky pre obe hoviadka — a potom je z tadialto domov nie ďalej ako z domu sem.

A kráčal pokojne k rodisku svojmu.

Po niekoľko hodinách, keď ustal, postrelol chlapa, ktorý bujného dobre osedlaného koňa do mesta viedol. Cesta je dlhá a hneď sa zvečerí, myslel si Gudbrand, pred polnocou neprídem s kravičkou domov, a zajtrá včas ráno musím zase do mesta. Tohto koníka bych ja potreboval; ej či bych si pyšne vykračoval na ňom! . . . radovala že by sa tá moja starká, keby ma na ňom sta generála sedieť videla!

I zastavil jazdca a začaroval kravu s koňom. Keď sadol do sedla, obanoval svoju prenáhlenosť. Gudbrand bol starý a nemotorný; kôň ale bol mladý a bujný. Po malej polhodinke šiel náš jazdec pešky a tahal trápne koníka za sebou, ktorý sa mu pri každom kriáčku nalakal. Zlá to kúpa! myslel si utmáčaný.

Tu zazrel zrazu sedliaka, ktorý vykrmenu mangulicu pred sebou hnal. Klinec, ktorý človek potrebovať môže, je viac hoden než diamant, ktorý sa len bliští a k ničomu upotrebiť sa nemôže, myslel si Gudbrand; tak to často hovoríeva moja starká. A zamenil svojho koňa za tučného brava. To bola šťastná myšlienka; no, náš človečik sa prerátal: brav bol dounovaný a nechcel sa hnuť z miesta. Gudbrand napomínal, prosil, klial, všetko na darmo; tiahnuť ho, tiskal, bil ho, čo sa naň zpratало a koľko len vládalo: všetko darmo, bravec nehol sa z miesta a ležal v prachu jako plť, ktorá na piesok a skaliny vlnami vyhodená bola.

Gudbrand padol temer do zúfalstva. Nezadlho šiel popri ňom chlap, ktorý hnal pred sebou veselo sem a tam poskakujúcu bradatú kozičku. — Tú bych potreboval, zvolal utrápený Gudbrand, mne je táto veselá kozička milšia než toto hlúpe bravisko! A zamenil brava za čípernú kozičku. Dlhorohá jastrena fahala za sebou Gudbranda, ktorý sa srdečne smial nad jej skokami; ale keď je človek viac starý jako mladý, ľahko ustane, keď sa musí po bralách driapať a štverať; a veru i náš chlapík dlho nerozmýšľal, keď posretol valacha s ovcami, lež dal mu svoju samopašnicu za tichú ovčičku.

Ovca mi dá tolko mliečka čo koza, myslel si, a zvieratko toto je aspoň tiché, a neunaví ani moju starkú, ani mňa. A on sa neprerátal; nič nešlo pokojnejšie jako tá ovčička. Nebola samopašná, nesocala, nedriapala sa po skalinách; ale nechcela i čo chvíľa napred a neprestajne blačala; ona chcela len za stádom a čím ju Gudbrand väčšmej fahal, tým blačala bolastnejšie. U čerta s týmto sprostým hovädom! rozhadzoval sa Gudbrand; také je maznavé jako susedova žena; jako bych bol rád, čoby ma dakto od tejto farchy osvobodil!

Kúpa je uzavretá, jestli chcete švagre, riekol mimoidúci gazda; vezmite si túto tučnú húsku; veď je iste tolko hodná čo tá mrzáčna ovca, ktorá o jednu polhodinku i tak zdochne. Dobre, riekol Gudbrand, lepšia je živá hus, jako zdochnutá ovca; a vzal si gagotajúcu húsku. No vytučený vták tento nebol bars dobrý cestovateľ; spriečala sa mu milá húska zobákom, nohama a krídlama; pasovanie sa

toto zunovalo sa Gudbrandovi. Fuj! odpľul si, toto je zdochlina; dobre mala moja starká, keď ani jednu hus poslal v dome netrpela! A v najbližšom gazdovskom dome prečaral ju za krásneho kohúta s utešeným perím a ostrohami.

Teraz už bol spokojný so svojim kohútom; ačkoľvek tento z času na čas svoj chriplavý hlas slyšať dal, keď sa mu však nohy poviazaly a hlava dolu držala. čušal. Ale čože? deň sa už blížil ku koncu!

Gudbrand, ktorý predodňom dom opustil, bol večer hladný, bo nepoložil ani kúska chleba do úst a — vo vačku ani krajciara! Čo tu robiť? Cesta domov je ešte dlhá, žalúdok prázdny a nohy sa podlamujú! Musím sa k nečomu rozhodnúť, mrlmal namrzený. I predal v najbližšom hostinci kohúta a najedol i napil sa do chuti stroviac i poslední krajciar. Čože by mi prišlo z kohúta, myslel si, keďby som hladom zomrel.

Keď bol neďaleko svojho dómku, prišlo mu všetko do rožku, čo na svojej ceste zakúsil; mrzelo ho to. Prv, nežli vnišiel do svojho domu, zastavil sa pri Petrovi, svojom to susedovi,

Nuž kmotre, riekol tento, jakože sa vám vodilo v meste?

Ta, ta, odpovedal Gudbrand; nemôžem povedať, že bych bol mal veľké šťastie, ale nemôžem sa ani zťažovať.

A vyrozprával všetko, čo sa mu prihodilo.

Susedko, riekol Petor, maliže ste vy dnes za deň; ej či vás uvíta vaša starká, Bože vás chraň! Nechcel bych ja ani za sto zlatých vo vašej koži trčať!

Dobre, dobre, lebo nebars, riekol Gudbrand, mohlo sa mi ešte i horšie vodiť; no ale teraz som spokojný. Či mám pravdu lebo nie, moja ženička je taká dobrušká, že ani zlého slovka nepovie, keď jej všetko vyrozprávam, čo sa mi prihodilo.

Počúvam, počúvam, riekol sused, a obdivujem vás; ale ačkoľvek si vás ctím a vážim, neverím ani slova z toho, čo mi tu hovoríte.

Stavte sa, že hovorím pravdu, riekol Gudbrand; doma mám sto toliarov, postavím z nich dvadsať na stávkú; či postavíte i vy tolko?

Áno, riekol Petor a to na skutku!

Keď bola stávka uzavretá, vstúpili oba do Gudbrandovho príbytku; Petor ostál pri dverách stáť, aby počul, čo sa medzi manželami diať bude.

Dobry večer starká, riekol Gudbrand.

Dobry večer, odpovedala ona; či si už tu priateľko? Chvála Bohu! Jakože ti prešiel den?

Ani dobre, ani zle, riekol Gudbrand. Keď som prišiel do mesta, nik sa nenašiel, kto by bol našu belanšku kúpil; ta som ju začaral za koňa.

Za koňa, riekla rebrinka, to je dobrý nápad; ďakujem ti zaň z celého srdca. Teraz sa už i mi môžeme do kostola vozovať, jako druhí ľudia, ktorí na nás z vysoka hľadia a nie sú lepší od nás. Keď sa nám páči koňa držať, ja myslím, že máme právo k tomu; veď od nikoho nič nežiadame. Kdeže je ten koník? Musíme ho do maštali zatvorit.

Nepriviedol som ho, riekol pokojne Gudbrand; na ceste zmenil som svoju mienku a zamenil som konika za tučného brava.

Aj, aj, riekla žienka, práve to iste bych ja bola na tvojom mieste urobila. Ďakujem ti tisíckrát. Teraz budem môcť, keď nás susedia navštívia, aspoň kus šunky jim predložiť. Načože je nám i kôň? Ľudia by nás ohovárali: Pozrite tých vysokomyslníkov! oni sú prípyšní, lež aby išli pešo do kostola. Zavri len čo skôr bravca do chlieva!

Nedohnal som ho, riekol Gudbrand, zamenil som ho za kozu.

Výborne, volala žienka, ale si ty len múdry a rozšafný! Čím dlhšie rozmýšlam, tým viac sa mi zdá, žeby sme toho bravca neboli mohli potrebovať. Ľudia by boli prstom na nás ukazovali hovoriac: Pozrite len na tých ľudí; všetko, čo si dováža, požerú. No kozička dá mliečka, syru, kozlence ani nejdem spomínať. Zaveď ju do maštali.

Ani kozu som nepriviedol, riekol Gudbrand; zamenil som ju za ovcu.

Dla toho ta poznávam, kričala radostne rukami tieskajúc gazdinka; to si mne k vóli urobil. Veď som ja už nie tak jará, aby som za kozou po bralách sa škriabala. No, ovečka zaopatrí ma i vlnou i mliečkom; voveď ju do maštali.

Ovcu som nedohnal, riekol Gudbrand, lež zamenil som ju za tučnú húsku.

Ďakujem ti, riekla dobrá žienka; načo nám je ovca? Veď nemám ani krosná a tkanie je i tak kyselá práca; lepšie je, keď si hotové háby kúpime, jako sme to posial robili. No, húsku a to ešte vytučenú, tú som si voždy žiadala, už mi dávno idú slinky na ňu. Budem si ju sama opatrovať.

Ale ani húsku som nepriviesol, riekol Gudbrand; zamenil som ju za pekného kohúta.

Drahý priateľko, rieklo žienka, ty si múdrejší nežli ja; kohút je užitočnejší nežli hodiny, ktoré človek každých osem dní natiahnúť musí; kohút kykyrika každého rana o štvrtej, on dá znak, kedy máme Bohu slúžiť a kedy pracovať.

No bohužiaľ, ani kohúta som nepriviesol! Keď sa zmrklo, bol som tak lačný jako vlk — a. aby som hladom nezomrel, bol som prinútený kohútka predať a hlad utíšiť.

Chvála Bohu, že si na takú dobrú myšlienku prišiel, riekla natešená gazdinka; čokolvek činiš, všetko sa mi líbi. A veď, či potrebujeme i kohúta? Ja si myslím, že sme pánmi pre seba; nik nám nemá čo rozkazovať; kedy chceme, staneme! Keď si mi len ty tu, drahunký! Taká som natešená, že si nič inšieho od milého Pána Boha nežiadam, lež len, aby sme voždy pospolu boli.

Nuž, čože teraz už poviete susedko, volal naradovaný Gudbrand von dvermi na Petra. Bežte domov a doneste hneď tých vašich dvadsať toliarov!

A vybozkával svoju dobrú starkú s takou nežnosťou, jakoby ešte len dvadsať ročnia bola bývala.

Preložil A. M. Sytniansky.

Nad hrobom Palárikovým.

Že si Ty zomrel, Janko, naša zlať,
Za to mi z oka slza neplynie,
Veď na zemi dve smrte neviďať,
A nikoho z nás jedna neminie:

No preto bôľne srdce mi smúti,
Že Ťa už tmavý hrob kryje teraz,
Keď s každou zorou pozemskej púti
Rozhodných dejov nastaf môže čas.

Kde slova Tvojho cvičená sila
Odvekú krivdu by porážala;
Kde zlatoznivá Tvoja by lyra
Pieseň svobody nám zaspievala.

Ach, v našej vlasti lásky tak málo!
Neprestajný vre medzi nami spor:
Žiaľ, že nám nebo v Tebe odňalo
Vlastimila i národovca vzor!

V nízkej chalupe chladnokrevný Finn,
Kalmuk v zemnici, divoch v jaskyni,
A ladomorských snehokrajov syn
Na srdci nosia obraz otčiny:

A ja by som ten kraj čarokrásny,
Kde ma slovenská mala drahá mať,
Tú svätú zem a ten ľud nešťastný
Neznal z celého srdca milovať?

Plemä východu! Hádám iba ty
Máš hrud' ku vernej láske stvorenú?
Hádám len v tebe blboce svatý
Plameň jasne za vlast utešenú?

I deti Slávy majú vlast rady.
Hlbokou láskou ony k nej horia.
Veď im dom, les, háj, vrch, rieky, hrady
Jak starí známi k srdcu hovoria.

Tak Tvoje slová Uhorskom znely.
Oj, ktože jich z nás svetu povtorí,*)
Keď zlatousta Ti onemely,
Telo bezdušné večný sen morí?

Ach, u nás je tak svobody málo!
Ako by sme ju nezaslúžili:
Žiaľ, že nám nebo v Tebe odňalo
Svobodoľuba príklad spanilý!

Svoboda, zemských blažností stok!
Cnosti si cieľom a hriechu na smiech:
Či len náš zjavný a zákonný krok
Do chrámu tvojho má byť ťažký hriech?

Tys jak vianočný darokrytý strom,
Ktorý stried stola v plameňoch pláva:
Jedon až nadmier hojnú časť má v ňom,
Kým druhý z neho nič nedostáva.

Tak Tvoje slová Palárik znely.
Oj, ktože jich z nás svetu povtorí,
Keď zlatousta Ti onemely,
Telo bezdušné večný sen morí?

Spi sladko v lóne tichej mohyly
Srdečná duša, Janko, naša zlať!
Národa hlas Ťa žehná unylý:
Večná Ti sláva! Večná Ti pamäť!

Nosák.

Živena.

Príhlas k et. obecnstvu slovenskému.

Je to už stará pravda, že národy bez
vzdelanosti nedôjdu jakživ k tomu cieľu, ktorý
by inácej dosiahnuť chceli a dosiahnuť mohli.
Osveta je prvou podmienkou jich zdarného
žitia. Ak národ nenie dost sebävedomý, dost
duševne silný, ak nemá dost tej vnútornej
pružnosti, ktorá ženie jednotlivcov i národy

k rezkému a dôstojnému zápasu na ceste
života, taký národ má výhľad skôr na svoj
úpadok, nežli na svoj rozkvet.

No, sláva Bohu, národ náš má dost
duševnej sily k jarému životu, a toto utvr-
dzuje nás v tom pevnom presvedčení, že

*) Povtorit = opätovať.

národ slovenský bude ešte „čím býval inohda!“ Živých dôkazov máme na dostač.

Terajší vek vystavil si za zásadu, že jak jednotlivci, tak i národy zmôžu sa hmotne i duševne len spolkovitosťou. A národ náš, pochopiac nesmiernu dôležitosť sdružovania sa v každom obore svojho života, chytá sa ho krčovite. Založil si svoju „Slovenskú Maticu,“ založil tri samoštatné gymnasia, má valný počet čítacích spolkov, besied, vzájomných pomocníc, má „Vojtecha,“ kníhtlačiarne, sporitelne atď. To skvelý pomník jeho činnosti! Avšak čo to všetko pre tak mnohé a citlivé potreby! Národ náš potrebuje ešte veľmi mnoho, ak sa má vzmôcť k dostatočnej sile, ktorá by mu zabezpečila jarý a dôstojný život. A my sme zase toho presvedčenia, že to prv nedosiahne, kým všetky vrstvy jeho neohreje teplé slnko osvety, teda i naše slovenské ženské pohlavie.

Osveta jednotlivcov i národov počína sa u domáceho krbu; tu sú jej prvé základy, a preto prirodzená vec, že domáce matky vplývajú najmohutnejšie na vzdelanie detí, ktoré majú sa stať jednúc činými členami národa a vlasti. A čím osvietenejší jednotlivci, tým osvietenejší a šťastnejší celý národ, a z takých národov vyplyne potom samo sebou blaho celej milej našej domoviny.

Myslíme, že nieto u nás nikoho, čo by nevidel, že ženské pohlavie má v rukách domácu výchovu a že ono je skrze toto veľkým činiteľom pri otázke národnej osvety. Veď matka je povolaná prvá vstúpiť do mladistvých srdc cit sebavedomia, cit ľudskej hodnosti; ona prvá má a môže ho najlepšie upraviť na cestu, ktorá vedie k svetlu; ona prvá má mu vstúpiť do srdca pravú, šľachetnú lásku k národu a vlasti; jedným slovom: matka má pretvoriť nevedomý tvor na človeka. Daromné tam všetky školské theorie, daromné mechanické pravidlá pre útle srdce, ak toto nemá v domácom živote u boku milovanej matky toho vodidla, ktoré urobí mu príjemnými všetky kroky ku vzdelaniu sa. Zajiste nikto nenie vstave tak osladiť každú prácu dieťaťa, jako jedno milé slovo matkino.

Ale jedno naše slovenské porekadlo hovorí, že „aká matka, taká Katka.“ Ak matka nenie dost vzdelaná, ak nepozná dostatočne svoje vznešené materinské povolanie.

daromné tam naše očakávanie, že snád to mladšie pokolenie bude spôsobnejšie v živote k požívaní svojich občanských práv.

Keď nám teda na tom záleží, aby národ náš mal spôsobné matky, ktoré vedely by vychovať svoje deti v duchu kresťanskom, okolnostiam primerane a našim potrebám zodpovedajúčne pre domácnosť i pre verejný život, nutno sa nám o to postarať, aby ženskému pohlaviu nášmu poskytnutá bola príležitosť k dôkladnému vzdelaniu sa.

Žiaľbohu, dosiaľ toho u nás nebolo, a i tie zriedkavé ženské vychovávacie ústavy nezodpovedajú ani potrebám ani okolnostiam našim. Dievčatá naše nevychovávajú sa tým účelom, aby schopné boly viesť dobre svoju domácnosť, toto prvé a najdôležitejšie pole svojej činnosti, a aby i čo občanky po boku svojich budúcich mužov mohli plniť tie povinnosti, ktoré ukladá jim národ a vlasť; — ony vychovávajú sa, aby vedely hrať veľké dámy, a aby sa mohly v spoločnosťach skveť. A ubohý rodič, ktorý chce mať zo svojej dcéry spôsobnú hospodinu a činnú národovkyňu i vlastenku, vyhadzuje svoje mozolné groše po daromnici, veľmi často ku svojmu zármutku.

Avšak čo naplat, ak nebudeme sa snažiť odpomôcť tomuto zlu, ak nepostaráme sa o riadnu, dobrú výchovu slovenských dcér. Treba nám teda dobré dievčenské školy.

Ohlas náš smeruje práve k tomuto cieľu, lebo jako nám z jednej strany veľmi na srdci leží výchova slov. ženského pohlavia, tak vzali sme si za úlohu výchovu tú dla možnosti napomáhať. Aby nám to ale tým snadnejšie šlo, založený je v Turč. Sv. Martine ženský spolok

„ŽIVENA“,

v ktorom má sa činnosť naša v ohlade tohto sústredňovať.

Cieľ „Živeny“ je dla §. 2. uhorským ministerstvom schválených stanov: dôstojnému pochopu povolania ženského pohlavia zodpovedajúčne ta účinkovať, aby slovenské dcéry, ktorejkoľvek vrstvy vlasti našej, vzdelaly sa za mravné, síce, pilné hospodine a za horlivé dcéry národa a vlasti. — Do oboru

účinkovania spolku patrí každý prostriedok, každý taký ústav, osobným podujatím, alebo spolkovitosťou založiť sa majúci, ktorý vedie k dosiahnutiu vytknutého účelu, alebo ho napomáha. Za takýto bude považovať menovite zakladanie dievčenských vychovávacích ústavov, opatrovní, ústavov k zamestnaniu chudobných ženských atď.

Vidíme, že prvou úlohou „Živeny“ je zakladanie dievčenských vychovávacích ústavov, takých ústavov, ktoré by zodpovedali potrebám nášho slovenského obecnstva. Úloha to teda vznešená, a neveríme, žeby dakto pochyboval o dôležitosti spolku nášho, menovite keď uváži, že spolok náš chce sa postarať o to, aby výchova nebola drahá, nie teda výsadou majetných tried, ale aby sa poskytla príležitosť vzdelat sa i chudobnejším. Ved vieme, že mnohý rodič, ak chce dať dcéru svoju kolko tolko vycvičiť, musí ju poslať do daktorého väčšieho mesta na tak zvanú „edukáciu,“ odkiaľ však veľmi zriedka dostane ju nazpät tak, akoby to bola jeho žiadost bývala. A výchova to nesmierne drahá!

Ústavy, ktoré náš spolok zakladať mieni, nebudú teda pre zisk, ale pre národnú potrebu. A práve preto bude spolok náš i o to dbať, aby i opustené siroty našly bezplatný prítulok pod ústreším našich dievčenských ústavov, čím zaisťte získaná bude nejedna schopná ruka pre národ a vlasť.

Prirodzená vec, že k dosiahnutiu takéhoto účelu treba je spolku nášmu hmotnej podpory zo strany ct. obecnstva.

Stanovy spolku nášho udávajú nám mnohé prostriedky k zaopatreniu potrebného kapitálu, avšak najvätsiu nádej skladáme v príspevky jednotlivých členov a v dobrovolné obete.

Ctení Rodičia slovenskí! K Vám znie naše úprimné slovo; k Vám sa obracame s tou úctivou prosbou, aby Ste nám vo vznešenom tomto podujatí svoju pomocnú ruku podať ráčili. Viete to sami, že potreba dobých dievčenských ústavov cíti sa všeobecne, a viete i to, že len primeraným vzdelaním svojich dietok učinite jich spôsobnými pre cirkev, dom, národ, vlasť a človečenstvo, a že

len tak budú si môcť v páde potreby čestným spôsobom zaopatríť svoj vzdajší chlieb.

Vyzývame Vás teda úctive k čím najpočetnejšiemu prihlasovaniu sa za členov spolku nášho.

Dla §. 4. stanov môže byť členom spolku každá ženská alebo mužský, keď zaviazе sa složiť členový plat k napomôženiu vytknutého účelu.

Členovia spolku sú:

a) Zakladatelia.

Zakladatelia sú dvojakí: 1) Zakladateľom prvej triedy je ten, kto 50 zl. r. č. budto razom, alebo za desať rokov ročne po 6 zl. do spolkovej pokladnice zaplatí. 2) Zakladateľom druhej triedy je ten, kto najmenej 25 zl. budto razom, alebo za desať rokov ročne po 3 zl. do spolkovej pokladnice zaplatí.

b) Riadni členovia.

Riadni členovia sú tí, ktorí zaviazu sa po 3 roky, po sebe nasledujúce, ročne 3 zl. do spolkovej pokladnice platiť.

c) Jednoroční členovia.

Jednoroční členovia sú tí, ktorí platia na rok 1 zl. do spolkovej pokladnice, bez toho, aby sa na viac rokov po sebe zaväzovali.

Dla §. 5. stanov ale súčasnia sa vo všetkých výhodách spolku v prvom rade pomerne členovia spolku, alebo nimi odporúčané osoby. — V dievčenských vychovávacích ústavoch budú mať teda členovia „Živeny“ nároky na lacnejšie zaopatrenie svojich alebo odporúčaných dievčat.

Vidno, že členami spolku môžu sa stať i chudobnejší a každý má pri tom isté výhody. Komu však nebolo by možno ani niektorej zvyšudanych podmienok zodpovedať, i u toho ešte možnosť podporovania našich snáh menšími milodary. I tá najchatrnejšia obet prijatá bude s povďačnosťou.

Medzitým hlavná vec je tá, že takýmto spôsobom postavíme sa na vlastnie nohy i na tomto opustenom poli národno-vlasteneckej a opravdu krestanskej výchovy, že postaráme sa pre dcéry národa nášho o vychovávacie ústavy, ktoré zodpovedia našim súrnym potrebám.

Žiadosti spolku nášho nie sú veľké v pomere k tým výhodám, ktoré poskytnete on svojim časom nášmu spoločenskému životu, národu a vlasti. Len kus dobrej vôle, ochoty a odhodlanosti, a my pevne veríme, že spolok náš bude si môcť vystaviť už na budúci školský rok skvelý pomník svojej blahodejnej činnosti: prvý slovenský vychovávaci ústav ženský, kde budú sa môcť dcéry slovenské dôkladne vzdelávať nie len v ručných prácach ženských, ale i vo vedách a rečiach ženskému pohlaviu nášmu potrebných, ako i v náboženstve, aby sa tak staly z nich súce, pilné hospodine a horlivé dcéry národa a vlasti.

Nuž či snahy takéto nezaslúžia všestrannej podpory, či nezaslúžia jej od veškerého ženského pohlavia nášho, ku jehož dobru, menovite ale k duševnému pozdvíženiu v prvom rade smerujú? A či nezaslúžia snahy tie podpory i od pohlavia mužského, pre ktoré chce sa spolok náš starať, aby malo na budúce milú ale i výdatnú podporu v svojich namáhavých prácach, v svojich trpkých bojoch za voľnosť a blahobyť národov a vlasti?

Zajiste musí to byť milé rodičovi, keď vidí, že nádeje jeho nie sú zmarené, keď vidí, že môže sa spoľahnúť, menovite v dňoch staroby, na svoj najmilší poklad, na svoje dobré deti.

Či nenie to milé junákovi, keď dostane ku sebe drahú „polovičku“, ktorá neženie sa za „modernou civilizáciou“, za svetáctvom, nekrižuje jeho snahy, ale vie s ním snášať slasti i trpkosti života doma a ktorá je v stave i jedným milým pohľadom dodať mu sily i zmužilosti v dňoch osudných?

Či národ nemá radosť z takých dcér ktoré vedia si viesť vzornú domácnosť a ktoré vychovávajú mu zdarné deti, čo zastanú si neohrozene za jeho život a za jeho práva?

V T. S. Martine, 1. jan. 1871.

Anna Pivková,
predsedníčka.

Ambróz V. Pieter,
tajomník.

A vlast či necíti sa šťastnou, keď občanský život kvitne vo všetkých vrstvách, keď zmáha sa hmotný i duševný blahobyť rodiny a národov?

A hľa takéto dcéry, takéto manželky i občanky chce vychovávať „Živena“ vo svojich dievčenských ústavoch!

Nuže teda Otcovia a Bratia v národe! podajte sestram svoju pomocnú ruku pri tomto veladôležitom diele. Pomáhajte jim svojim výdatným slovom i podporou, aby dielo to prevedlo sa ku sláve a blahobytu drahého národa nášho a milenej vlasti!

Menovite ale k Vám znie naše úprimné slovo drahé matky a sestry slovenské! Veď vo Vašom záujme, poťažne v záujme Vášho pohlavia podniklo sa to, za čo sa tu primlúvame. „Živena“ je Vaša a preto od Vás očakáva najväčšiu podporu.

Sem že sa teda okolo nej! Pristupujte za jej členov, starajte sa o zveladenie jej hmotných prostriedkov, rozpoňte sa na ňu sbieraním milodarov, keď sa veselíte, a „Živena“ naša odplatí to hojne celému Vášmu pohlaviu. Každým krokom, ktorý podniknete k jej zveličeniu, zveličíte a pozdvihnete svoje vlastnie pohlavie, a snahy Vaše dôjdu uznania v národe a potomstvo bude Vás žehnať.

Dokážte teda, že Ste vernými a hodnými dcérami toho národa, ktorý vzal si pred seba opreť sa na svoje vlastnie sily, — a že Ste hodnými družkami v prácach i obetach vyzkoušených slovenských mužov.

Hovoria Vám často, že Ste perlou života, že Ste okrasou sveta! Nuže dokážte, že činnosť Vaša v prospech našej „Živeny“ bude tak vzácnou a zriedkavou, ako vzácnymi a zriedkavými sú perly, a dokážte, že výsledok Vašich snáh bude skutočne okrasou toho pomníku, ktorý sa má vystaviť pre Vaše pohlavie!

S Bohom!

Anna Mudroňová,
pokladníčka.

Vyzvanie.

Výbor „Živeny“ uzavrel v svojom zasadnutí dňa 20. nov. 1870 pod č. zápisnice 3 punkt c), aby sa usporiadala v čas budúceho valného shromaždenia **žrebová hra** na predmety, menovite ženské ručné práce „Živene“ darované.

Obraciam sa teda k ct. obecnstvu, zvlášte ale k našim ct. slovenským matkám a sestram s tou uctivou prosbou, aby k napomôženiu našej „Živeny“ nejaký predmet, me-

novite ale nejakú ženskú ručnú prácu darovať ráčili, čo všetko bude sa vyhrávať žrebovaním pri budúcom valnom shromaždení „Živeny“ v Turč. Sv. Martine.

Čas a spôsob vyhrávania oznámi sa svojim časom v novinách.

Všetky veci cieľom týmto „Živene“ určené, prosíme poslať do 15. júnia 1871 doloženou podpísanou predsedníčke.

Turč. Sv. Martin, 1. januára 1871.

Anna Pivková,
predsedníčka.

A. Pietor,
tajomník.

K sestram slovenským.

Vy myslíte sestry drahé,
Že sme osamelé?
Oj nie! máme popri sebe
Srdcia mužov vrele.

A junáci bodrú, bystrú
Nám ruky dávajú,
K činom i úkolom svätým
Nás povolávajú.

Preto sriadme šky svoje
A k činom sa majme;
Milujme rod i reč našu —
Padnúť jej nedajme!

* * *

Slovensko už viac nedrieme
K životu sa budí,
A životom svojim z driemot
Zbúda množstvo ľudí;

Založila sa „Živena“ —
Kvitnúc v svojej kráse,
Rozložila blaha stánu
Len k národu spáse.

Preto sriadme šky svoje
A k činom sa majme;
Milujme rod i reč našu —
Padnúť jej nedajme!

* * *

V svetle krajšej budúcnosti
Zkvitá „Omladina“
Púta k sebe nadšeného
Slovenského syna;

A ku práci sa už chystá
Mladistvá rodina,
„Živena“ nám srdcom velie
Umom „Omladina!“

Preto sriadme šky svoje,
A k činom sa majme;
Milujme rod i reč našu:
Padnúť jej nedajme!

* * *

A keď i „Matička“ drahá
Stán svoj upevnila
By synom i dcéram svojim
Rozkvet dožičila:

Na zvelatku nášho rodu
Vzájomne pracujme,
A národu čistú lásku
I vernosť venujme!

Preto sriadme šky svoje,
A k činom sa majme;
Milujme rod i reč našu
Padnúť jej nedajme!

Anna Philadelfi.

Za Jankom.

Z oka mutuého žiaľna slza padá
V hrob tmavý klesne zas básnik venčený,
Družinou Tatry bôl tklivý zavláda
Bo s ňou sa lúči náš pevec milený;
Oheň mladosti v hrudi už zhasína
Pružnosť sa ducha nadšenosti stratí,
Smrť krutá koreň života podtína,
Nikdy sa Janko viac k nám nenavráti!
Oj duša naša po básnikoch túži:
Ale kruh pevcov našich sa vždy úzí!

Slovensko celé boľné slzy roní,
Národ ubitý, potupený stoná,
Veď zas k pohrābu zvon smútočný zvoní,
K novej mohyle ľud náš cestu koná;
Žehná si kosti druha, brata, syna,
Kňaza životom Kristu oddaného,
Velebí vrúčne otca Hospodina,
Že v ňom nám zbudil pevca venčeného,
Ktorý odlietnuc z pozemskej časnosti
Kliesnil nám cestu k lepšej budúcnosti.

Čierna Morena v prudkom žítia toku
Našich miláčkov si poobjímala,
Kubáňa, Hodžu od jedného roku
I Palárika z náruč nám vyrvala!
Šiky národných bojovníkov rednú
A vrah práv našich tomu sa len smeje,
Nádeje naše však žijú, nevädnu
A láska k rodu srdcia naše hreje;
Zvonom svornosti Janku nazváňajme —
Pokoj mu — sebe ducha jeho prajme!

Verte mi bratia, keď v úsvite rána
Na hrobch statných rodu bojovníkov
Prosíť budeme všeho sveta pána,
By nás pozbavil našich neprajníkov:
Oj! verte potom zjaví sa deň spásy
A národ z hrobu oživený vstane,
Zhliadne svet vlohy jeho ducha krásy
Nová zbudenia doba keď nastane,
Keď oslávenci ukážu nám brány
Vedúce národ v pravdy, práva stány.

Synu svobodný nevelnej otčiny!
Ty obeť smrti v neprajnej nám dobe!
Janko Palárik! úd slavskej rodiny
Zpočín že tísko v tom studenom hrobe;
Modli sa za nás, vzdychni k Hospodinu
Primlúvaj k Nemu za rod ujarmený,
By už raz vzhliadnul na veľkú rodinu
Na ľud tatranský ubitý, mámený;
Keď sa od Tebä v duchu odberáme:
Pokoj v zemi, spásu v nebi Ti želáme.

Móric Philadelfi.

Vtačí rákoš.

Bol krásny májový deň. Slnce už vrcholce horných stromov pozlacovalo. Svätá tichosť panovala v doline na rozličné stromy bohatej, a len slabé šepotanie ihravých vín nevelkého potôčka dolinou v tóni stromovej hadovite plynúceho milo rušil túto ranniu tichosť. Neďaleko bystrého potôčka vypínalo sa mochom obrastené skalisko a popri ňom samom rozvínovalo sa mladé listie vysokých dubov a bukov. Z jednej diery skaliska vyzerala okatá sova, obzerajúc sa na všetky

strany, jako by dákeho milého hosťa očakávala. Tu razom z viac strán začne s lúbežným spevom priletovať bystrá vtač rozličného rodu, sadajúc na stromy pri samom skalisku stojacie. Sova privítala každého vtáčika s uníženou poklonou. Neďaleko skaliska na zelenej polanke sedel so svojimi ovcami starý bača, pravý spoluobyvateľ horného vtáctva, bez pochyby upovedomený, že sa tu bude vydržiavať vtačí rákoš, asnaď i vyžiadaný svedok a tlumočník rokovania držať sa ma-

júceho, lebo jako holo vidno, sova i toho privítala poklonou, na ktorú on uklonením hlavy odpovedal.

Rákoš otvorila sova nasledovne! „Drahí bračekovci a milé sestričky! Dnes nám zavítal ten dávno čakany deň, kde si máme priateľsky a dôverne pobesedovať a poshovárať sa o našom pomere k človečenstvu a o krivdách od ľudského pokolenia nám činených a kde sa máme vo vzájomnom rozhovore poradiť, ako by nám bolo možno, naše od Boha nám dané práva zabezpečiť a každé prenasledovanie odstrániť. Nech tedy každý z nás povie, čo mu na srdci leží, a tuná oznámi svoje zásluhy ano i krivdy od človečenstva mu činené.

„Čiri čiri, čirk čirk! najprv budem ja hovoriť,“ začírikal smelý a dotieravý vrabec, „lebo ja mám o človečenstvo najväčšie zásluhy.“

„Kvá, kvá!“ zakričí vrana, „mne prislúcha prvé slovo, lebo ja som mocnejšia telom i hlasom!“

Tu začaly straky rapotať, lastovičky štebotať a pinky pinkať, tak že sa strhnul taký krik a vresk, že jeden druhému nerozumel.

„Uhu, uhu!“ zakričí mocným a prenikavým hlasom sova, „prosím, ctení páni a vzácné panie, prosím, raďte mne dať slovo!“ a tu sa všetko utišilo. „Larmou a krikom nič nevykonáme! Veď sme nie ľudia, aby sme sa pri poradách vadili a kričali. Pokoj a poriadok musia byť dušou nášho rokovania. Hovorme tedy v tichosti a poriadku jeden za druhým a vypočujme vďačne každého rečníka. Nech tedy započne pán vrabec.“

„Tak je, tak!“ zašteboce lastovička.

„Tak je!“ začíričaruje sikorka.

„Tak je! pristávame!“ zavrlíka škovránok. A tu celá prítomná vtač prijala náradu sovinu.

Vrabec tedy znovu započal: „Jestli ktorý vtačí národ má predniesť stíznosti, a prosíť za spomoženie, tedy to sme iste my vrabci, lebo sme zaznaní, opovrhovaní a prenasledovaní, tak že stá a stá našich rodákov a rodáčiek sieťami, puškami a rozličnými ľudskými nástrojmi prichodí o život. A ti ubohí ľudia neznajú, že jich naša pečienka viac stojí, nežli pečienka bažantová alebo moriaková. My tisíce a tisíce červíakov, chrústov a motýľov každodenne vykántrime a v stro-

movej kôre a v skulinach stien skrytý hmyz v lete i v zime vyhadávame ano i veľké množstvo vajec rozličného hmyzu požerieme. My hniezdime cez leto najmenej trirazy, ale naše malé nekrmime obilným zrnom, lež šťavou z múch, kobyliek a chrústov. Ja a moja milá manželka nepremeškáme ani tri minuty, aby sme ustavične našim milým mladým hmyzovým pokrmu nenosili. Istý Angličan menom Bradly, skúmajúc na mnohých miestach našu usilovnosť shladal, že každú hodinu najmenej 40 húseníc k nášmu hniezdu dovlečieme. To robí cez deň (rátając deň po 12 hodin) 480 kusov a za týdeň 3360, a keď nás je v obci len 100 párov, teda to učiní denne 336.000 kusov. Kolko to urobí cez celé leto? A kolko chrobače vykántri ešte naša odrastlá mlad? Tajomník spolku pre ochranu zvierat vo Viedni A. Khuen ako hodnoverný svedok udáva, že jeden párik vrabcov so svojimi mladými stroví cez leto 38 millionov húseníc! A hľa! my, keď len dajednu čerešničku v zahrade nazobkáme, jako nás hneď nevďačný človek prenasleduje. V Prusku nášmu národu vyhlásili vojnu a zaprisahali sa, nás celkom vykaziť; tak i v Postupíne, aby vraj pred nami čerešne zachránili, uzavreli nás vykaziť. My ale chcejąc sa vyhnúť nebezpečnému nás chytaniu, strielaniu a kántreniu, vystehovali sme sa do susedných vidiekov. A jaký bol následok pre ten nevďačný ľud? Veľmi smutný; lebo sa tam ani jednej čerešničky, ani slivky, ani jablka ani hrušky neurodilo: húsenice sa tam bez našej prítomnosti veľmi rozmnožily a celé sady vykazily. Tu s námi uzavreli pokoj a pozvali nás nazpät, a my navráťac sa so smierlivým srdcom, sady sme od pažravých hmyzov očistili, a teraz tam zas majú ovociny vo veľkej hojnosti. A predsa nás ľud zase nenávidí.“

Za vrabcom začne hovoriť špačok: „Ja som šuhaj veselý a rád spievam, a preto mňa ľud má rád vo svojej spoločnosti. Lež rozpustili chlapeci mi často poberú mladé, aby jich s polámanými krídlami v klitke vychovávali, a ja sa musím s boľastným srdcom prizerať, ako sa moje dietky musia bez slobody, bez čerstvého povetria a bez zelených stromov vo väzení trápiť. Veď nám môžu dať na stromy domčeky (truhličky), a my v nich budeme vďačne bývať, a budeme jim vďačne

spievať a stromy od škodného hmyzu čistiť, ako sme to už v mnohých miestach vykonali. Tak v Saskej istý dlhonošý chrobák nemilosťne pustošil sady a hory. Majiteľ týchto sadov a hôr vyplatil výše 1000 strieborných toliarov za sbieranie toho hmyzu, ale nadarmo. Potom pozvali nás, aby sme ta prišli bývať, a prichystali nám na stá domčekov v zahradách a v hore. My sme to pozvanie vďačne prijali, prišli sme, a mali sme výbornú hosťinu; ale pán gazda mal ešte väčší osob, lebo po dvoch rokoch hora a sady zase sa jako pred tým zelenaly. Tak istý prírodoznateľ Lenz v Prusku vidiac že mu krásna zahrada pre chrobač na vničoť ide, keď mu žiaden prostriedok nespomohol, zaopatril pre nás špačkov domček a jako múdry človek dobre ho upravil a jeden párik špačkov tam osadil. Rodinka táto sa o tri roky tak rozmnožila, že mal proti záhubnej chrobači tisíce udatných bojovníkov, ktorí s veselou myslou zo zahradných stromov ľuďom prespevovali: Dobré ráno! dobrý deň! dobré šťastie! Ale nás často necitlivý človek prenasleduje a mučí. Tak jeden chlapec vykľal mladému špačkovi oko, a iný bezbožník vypálil oko druhému špačkovi horúcim drôtom.

„Čirik, čirik! strach, strach!“ začirikal rozcoitnený a rozhnevany vrabec.

„Pink, pink! bi, bi, bi takého tyrana!“ zapinkala pinka.

„Uhu, uhu! haiba! škandál!“ zakričala sova. Ďateľ zadobkal do stromu, jako by sa už chcel mstiť. Tak i drozd, sojka, hýl, kukačka, sikorka a strnádka zjavily svoje opovrzenie, a sova ešte doložila: „Pomsta, pomsta! Z takého miesta, kde vtákov kazia a mučia, je najlepšie preč odísť, lebo vtač sa na ľuďoch najlepšie vypomstí, keď sa odstehuje.“ Pinka jako dáky prezident zazvonila: Pink, pink! cink, cink!“ Všetko sa utišilo, a vrabec začal: „Prosím o slovo! Cheem ešte hovoriť menom všetkej malej vtače, jako sú: červenka, stehlík, konôpka, penica, sikorka a t. d., ktorí tiež bývajú —“

„Dost! smelý vrabec! veď i my tu máme slovo a hlas,“ začínčarovala sikorka.

„K poriadku!“ zajačala sova, „len bez urážky! V parlamente musí panovať zdvorilosť a úcta, a nie krik, vada a urážky, jako to robia ozráti ľudia po krčmách!“

Tu prišiel rad na vranu, ktorá rečnila nasledovne: „Keď ja alebo daktorá moja družica ukážeme sa na poli za pluhom alebo za bránami, teda bezbožníci na nás lúčajú skalami, alebo keď nás chytia, zavesia nás na kól ako dákeho šibenca. Stra-stra-strašlivý je to zjav. A predsa sme to my, ktoré chytáme myši a sbierame červiačky a pondravy, z ktorých sa chrústy rodia, tak i všeliký hmyz oku ľudskému skrytý. Zkúmatel prírody Naumann už dávno dokázal, že kde my nebývame, tam chrústy s druhou chrobačou často všetky zemniaky, hrach a celé lúky vykazily, a úroda sa zas vtedy zjavila, keď sme sa my dostavily. Preto nás v daktorých krajinách, ako v Anglicku a v Amerike vzali pod zákonnú ochranu.“

Za vranou sa prihlási k slovu sova: „I my sovy, čo sa i vo dne musíme pred ľuďmi skrývať, konáme za to v noci osožnú službu. Spomenutý už p. Khuen dal nám to svedoctvo, že jedna sova cez leto vykazi najmenej 540.000 huseníc; ale poverčivý ľud nás pri dome nerád vidí, bojiac sa nás sťa dákeho smrtonosa.“

Tu dostal slovo ďateľ. „O mne ľud hovorí, že kazím stromy, a ja sa zdravého stromu ani nedotknem, a ja sa zdravého stromu ani nedotknem, a len do nezdravých a nahnílych stromov mojim ostrým zobákom diery vrtám, kde škodlivý hmyz vyhladávam, a či v horách či v zahradách ako pilný tesár bez pláce pracujem a pre malých vtakov diery na hniezda pripravujem. A predsa za nás ďateľ ľudia platia zástrelný peniaz.“

„I za nás dávajú zástrelné!“ zakukala kukačka. „Ā kto že z vás velactených rodákov pojie tolko chlpatých huseníc, ako my? Veď je známo, že sa húsenice mnohému vtákoví hnusia, a ony sú nám milou potravou. Keď ľudia naše žaludky skúmali, čudovali sa, že v nich našli množstvo chlfov. Či je to nie smiešno? Veď nám tie chlpy v žaludku nenarastly, ale sú nestrovený zbytok z húseníc, ktorý žaludok náš dráži, tak že nám je potrebné vždy vandrovať a pokrm si hľadať, a tak moja ctená manželka, nemajúc času na vajciach sedieť, klade jich po jednom vždy o niekoľko dní neskoršie do cudzích hniezd, aby sa nezkazily.“

„Otázka o vajciach je nie na dennom poriadku“ začirikal vrabec.

„Ja som chcel len moju manželku zastat, aby nebola viacej obviňovaná z ľahkomyselnosti“ odvetil samec kukuk.

„To sem neprislúcha!“ ozvali sa druhí vtáci.

„Teraz sa pribrala k slovu sikorka. „My sikorky sme veľká rodina, lebo klademe do hniezda i po 12 vajec, a vo veľkých krdeľoch sledíme po stromoch, trávniach a plochách a rozkrúcame každý skrútený lístok, kde ani jedného hmyzového vajíčka nevynecháme, a tak cez leto jedna naša rodinka 120 miliónov hmyzových vajec a húseníc vykáži. Vlasaté pluhu síce nežeríme, jako kukučka, ale vykážme denne milióny vajíčiek, z ktorých sa oné pažravce liahnu, a dakedy v horách a zahradách takú škodu robia, že ju ani tí najučenejší ľudia so všetkým svojim rozumom nie su v stave zastaviť alebo prekaziť. Pri Turkove (Torgau) raz vyplatili sbierateľom húseníc 40.000 zl. st., a predsa sa nič nevykonalo, a aby túto zkažu pristavili, museli zotiať temer 10.000 jutier hory. V Prusku pri Štetíne stala sa podobná nehoda. Vo Frankách bolo r. 1839 tiež poltrestotísíc jutier hory bez všetkej ľudskej pomoci pažravou hmyzinou vykážené. R. 1848 zbojnícky hmyz hubil strašlive horu v Poľskej grófovi Potockému, a nič mu nepomohli mnohé tisíce nákladku na jej ochranu. Dopečuly sme to my, smilovali sme sa nad ním, a privandrujúc ta po tisícoch prichytily sme sa k pilnej práci, a o dva roky usmieval sa radostne pán gróf, keď sa mu očistená hora zase zelenala a uradovaný snímal pred námi klobúk, kdekolvek nás zočil. Ale čo nám je do poklón? My radšej máme pokoj.“

„Iste tak, jako lastovičky!“ zanôtila prijemným hlasom červenka.

„Ano, ano!“ ozval sa trávniček. My sme zas majstri v oberaní všíc v zahradách, a tu dokážeme viac, jako lastovičky.“

„My lastovičky konáme všetko zjavne pred ľudským okom,“ ozvala sa jedna hlasom ľubezným, „a to je naša výhoda. Ja a moja nežná manželka vstávame včas ráno o štvrtej hodine a sme na krieliach až de 8. hodiny večernej, a keď každý z nás za hodinu len 20-ráz vyletí a vždy prinajmenej len 10 hmyzov svojim milým dietkam donesie (ačkolvek často v hodine i po 20 komárov k hniezdu

donášame), teda to cez deň učíni 6400 komárov a múch. A my spotrebujeme denne tiež asi 600 kusov, lebo tá pečenka je veľmi malá a chudá. Tak jedna naša rodina vykáži denne 7000, mesačne 210.000, a cez celé leto vyše 1.000.000 kusov, a keby nás v obci bolo len 100 párov, teda to činí len v jednej obci 100.000.000 hmyzov. Kto pováži, v jakom množstve tieto živochy rozmnožujú sa, tak že by bez nášeho prostredkovania celé oblaky týchto zkazonosných hmyzov v povetří objavili sa a všetko pustošily, ten dosvedčí, že my človečenstvu nemalú službu dokazujeme.“

„Klop, klop, klop!“ bral sa zpoza jedného duba ku predu dlhonožý bocian (góla, čáp), a sebáchvalným slovom a nešetrným klopkaním sa upodozrievajúc hovoril: „Ja by som mal byť vašim rodeným prednostom; k tomu mňa opráviňujú moja vznešená postava a moje nevyrovnané zásluhy, lebo ja kántrim tie najnebezpečnejšie a najhnusnejšie tvory jako hady, žaby jašterice a myši. A preto —

Tu povstal všeobecný krik a škovránok zavrľika: „Nedôverujte klamným slovám takého svetára, jako je tento sebec bocian; on sa vychvaluje, aby nás mohol oklamať a potom pri našej dôvere tým smelšie našim mäsom žalúdok svoj krmíť. On nie len žaby a jašterice dlávi, ale kde len môže, nás a naše dietky kazí. Tak raz i mne, keď ani hladný nebol, moje mladé pred mojma očima zadlávil a nechal jich mrtvé ležať, aniž ho moja prenikavá prosba o život mojich detí k útrpnosti pohnula.“

„I mne už po dvarazy dietky zmárnil,“ zahrkútala hrdlička.

Na tieto žaloby zatrepotalo krieliami všetko vtactvo i žiadalo neustupne, aby sa hneď odstránil, lebo vraj v ích dôležitej porade nemôže sa takému falošníkovi hlas dať. Bocian tedy vidiac, že tu nič nevykoná, poberal sa s dlhým nosom preč.

„I nás ľudia chyťajú a do klietky zavrľajú,“ zavrľika škovránok. „I my žiadame, aby nás ľudia nechali v pokoji, lebo i my jim dobrú službu konáme, keď rozličný hmyz v obilí sbierame a jako jarní speváci hneď od začiatku jara k nebesam sa vznášajú, ľud pri polnej práci sladkým spevom obveselujeme.“

„Kř, kř, křřř! i my sme jarní speváci a hubitelia hmyzov!“ zakřkala žaba; a z hlinového kopca vystrčí rypák křt so slovni: „I my prináležíme do kompanie hmyzožrútov a dlávime pondravy a druhú červač pod zemou, kam žiaden vtačí zobák nedočiahne.“

„Žaba a křt neprislúchaju ku vtačiemu národu, a preto sa jim v našej porade nemôže dať slovo,“ ozvali sa mnohí z vtákov.

A tu sa ozve i hacier (netopier): „I nás ľudia kántra, kedykoľvek sa v zahrade alebo na lúke ukážeme. A my sme tiež hmyzožravci a jako ktorýkoľvek vták človekovi k osohu pracujeme.“

„Ty si nie vták,“ zakřičí strnádka.

„Veď lietam ako ty!“ odvetí jej hacier.

„Ty nemáš peria, ani zobák, ani kriela, a tedy si nie vták, a preto nemáš medzi námi hlasu!“ odpovie mu sikorka. I druhí vtačí chceli ešte protestovať, ale opatrná sova pristúpne bližšie vraviač: „My zásluhy žiab, křtov a hacierov uznávame, a preto jich slová na známosť berieme; ale ponevadž neprislúchajú ku vtači, nemôžeme jim dovoliť s námi jednať a hlasovať, lež dávame jim tú náradu, aby sa osobitne sišli a poradili, a svoje žaloby a žiadosti človečenstvu osobitne prednesli.“ Prítomní neoperení druhorodeci túto náradu vďačne prijali a oddialili sa.

A tu ešte raz začne hovoriť sova: „Ve-lactené, vysokozašlúžilé, dvojnohé a operené shromaždenie! My sme dla môjho náhľadu záležitosť našu už dostatočne pretriasly a vyvážily a tak myslím nebude potrebné ďalej o nej rokovať. Z našich významných rečí je patrno, že my dvojnohí operenci sme najosožnejšie tvory v božom stvorenstve. Bez nás by zem bola holá pustatina, lebo chrústy, chrobáky, myši a rozličné hmyzy a žízaly by sa bez našej pomoci námne rozmnožily a celé rastlinstvo zniročily, a tak by nebolo

ani ovociny, ani obilia, ba ani len trávy, a ľudia a zvery, nemajúč z čoho žiť, museli by hladom vymrieť. My sme tedy najväčší ochrancovia a podporovatelia dvojnohých i štvornohých božích tvorov. Preto je nie div, že v da-ktorých krajinách držia vtákov za svätých, ako v Indii vtáka marabu a v Egypte kaňu. My od ľudí síce takúto úctu nežiadame, ani od nich nepýtame dáku podporu, ani plácu za našu prácu a službu, ani vzláštne dobrodenia, ale máme právo žiadať a žiadame od nich svobodu a pokoj, žiadame, aby nás ne-bantovali a neprenasledovali, nevraždili a ne-mučili, a my jim potom budeme vďačne slúžiť, spievať, a sady a zahrady, polia a hory od pažravých hmyzov čistíť. Preto ja činím ten návrh: podajme pred ľudský snem v našej krajine peticiu (prosbu), aby nás vzal pod zákonnú ochranu, aby všetkým rodičom, najme ale učiteľom bolo prísne naložené dietky svoje o osožnosti vactva náležite poučovať, aby nás nik nesmel prenasledovať, mučiť a vraždiť, a aby sa vtákožhubci prísne pokutovali.“

Na túto reč povstal radostný jasot, spev a křik: „Tak je! to chceme! To žiadame! Sláva! Živio! Eljen! Vivat!“ a keď bol potom vyvolený výbor, ktorý mal túto peticiu vypracovať, napísať, podpísať a na patričné miesto podať, pribrala sa vyhladnutá vtač k obedu, totiž k nasiteniu sa hmyzom, za tým ale poprilietujúc k bystrému potóčku a posilniac sa čerstvým nápojom, rozumie sa, že pri duchaplných zdraviciach na mier s človečenstvom, na svobodu, právo, rovnoprávnosť a pokoj, a na pokrok, zdar a slávu vlasti, rozletela sa oduševnená vtač v sladkej nádeji na lepšiu budúcnosť do svojich chotárov, a starý bača, ktorý celé toto rokovanie vypočúval, porozprával mi všetko, a požiadal mňa, aby som to slovenskému, pokrok milujúcejemu a hladajúcejemu obecnstvu oznámil.

Ján Kadavy.

Prípitná.

Čiaše sa perlia zlatými perlami
Štrngnime že si, bratia veselo;
Vino rozhríeva ducha mladistvého
A novou silou zjarí sa telo.

Oko sa iskrí, líce červená
Bystro sa prúdi pieseň milená.
A srdce mužným klopotom bije,
Keď sa perlisté vínečko pije.

*

Tú prvú čiašu vlastní pod Tatrami
Venujme bratia verní národu;
By Bôh zahaňbil všetkých nepriateľov
Odvrátil od nej každú nehodu.

Vlast naša krásna púčok ružový,
Len v nej svobode svitá deň nový.
Štrngnime že si, sláva! nech žije
Pokial sa vínko vo svete pije!

Synovia verní svojmu národu,
Tomuto čiašou druhou pripime;
Keď by sa peklo na nás valiť malo
Tak ho mi preda neopustíme

Otcovia naši krev zaň vyliali,
My by sme jeho zradci byť mali?
Nie, nie nikdy nie! Sláva nech žlje
Pokial sa vínko vo svete pije.

Tá tretia čiaša patrí našej láske,
Život trnistý čo kvietim zdobí,
Ohňom sa zlato, láskau život čistí
Ona z pustatín rajský svet robí.

V náručí milej život blažený
Sladučky pobozk, pohlad mileny —
Štrngnime že si! Sláva! nech žije,
Pokial sa vínko na svete pije.

Poslednia čiaša patrí nám bratia
Svornosť na večnosť nech nás spojuje,
Ten kto miluje vlast, národ, lásku,
Ten pravým synom Tatier len sluje!

Budme len svorní, nik nás nezkazí,
Svornosť nad samým peklom víťazí!
Štrngnime že si! Vinečko pime,
A po večnosti tisíc liet žime.

Ad. Svätopluk Oswald.

Príroda na Slovensku.

Čierne pleso.

Pleso toto leží hor vyššie Zeleného plesa, hneď pod medenou lavicou, a s Červeným plesom majú rovnakú zvisť, v paralelnej polohe. Keď Bielou vodou, ktorá u Kežmarku sa s Popperou spojí, hore ideme, a sa vozdy jej brehov držíme, tak príjeme ku Čiernemu plesu.

Poloha a podoba plesa tohto je podlhovastá, oválna, najme na jeho východnej strane, kde jeho plochu ozrutné skaliská obkolesia. Na protivnej západnej strane jeho breh je ale borovičím a roždím husto porastený. Hrubý piesok, ktorý jeho dno pokrýva má čierno-barnavú barvu, od ktorej i jeho meno sa odvodzuje. Ostatne poloha jeho je taká, že ho papršky slnečné málo alebo nič neosvetľujú. Nedostatok slnečného svetla, a z toho pošlá tma zdajú sa ku jeho černote mnoho prispievať. — Neďaleko od tohto plesa, nachádza sa tak zvané malé Čierne pleso, ktoré je s veľikánskymi bralami obklúčené a zovrené, zúžené.

Výtok z Čierneho plesa spája sa s potôčkom, ktorý do Zeleného plesa padá.

Medzi Červeným a Čiernym plesom nachádza sa tak zvaná kruchliková väža, ktorá

jedným svojim krajom dotýka sa Červeného, druhým ale Čierneho plesa. Poloha tejto kruchlovej väže je taká, že svoju vonkajšiu stranu ku kotline Čierneho plesa, obrátenú má. Bralo toto je značne vysoké, a má podobu cylindrovú. Svoje meno, kruchlová väža obdržalo od istej prastarej rozprávky čili povesti ľudu, ktorá takto znie: „Na tej strane, ktorá sa ku Zelenému plesu nakloňuje, na samom vrcholí nachádzal sa veľký kruchlík (Karbunkel, Karfunkel), ktorý so svojimi li-gotajúcimi paprškami v noci celý vidiek kotliny tohto plesa osvetľoval. Ale tento kruchlík teraz už v hĺbokosti Zeleného plesa pochovaný leží, kam sa sám bol zrútil, byv od divokej vychrice (búrlivého vetru) zo svojho miesta pohnutý.“ — Iná povest ale zas rozpráva, že si ho jedon ovčiar chcel privlastniť a osvojiť. K tomu cielu, ponevadž ku nemu žiadon prístup nebol, strelil zo spodu od dola doňho, a ho i tračil. Ale kruchlík nezostal na päte skaly ležať, ale sa krbáľal (váľal) až do prepasti Zeleného plesa. S touto povestou zdá sa zpráva tá byť spriaznenou, ktorú Klein vo svojej zbierke pamätihodných prírodných udalostí kráľovstva uhorského (v Požune 1788) o veľkom kruchlíku podáva, ktorý na Tatrách by sa bol mal vynajst. Dľa jeho zprávy zneje,

že raz na Tatrách bol jedon veľký kruchlík, čili červený, ohnivý rubín naleznutý, ktorého hodnota na viac tisíc zlatých sa cenila. Tento kruchlík že bol za dlhší čas vlastnosťou grófskej famílie Drugeth de Homona; po vymretí ale tejto famílie bol do cisarskej pokladnice do Viedne odovzdaný. — Dost možná, že daký ovčiar drahý kameň našiel, ktorý família Drugethovská od neho odkúpila, a potom po vymretí tejto famílie bol do Viedne prenesený, čím by sa všetky povesti ľudu vyvrátiť daly.

Biele pleso.

Toto pleso sa nachádza v belárskych vrchoch. Ono je dačo väčšie ako predošlé, ale nie tak hlboké. Ono leží na rozprestrenej vyvýšenine, asi jednu hodinu od toho miesta, kde výtoky zo Zeleného a Čierneho plesa spolu sa schádzajú. Na západnej strane obkľučujú ho tak zvané biele skaly, ktoré ostatnú vrstvu tatranských vrchov tvoria. Na východ ho obkľučujú už menšie vršky. Medzi vrchami, ktoré jeho západnú stranu obkľučujú, nachá-

dza sa tak zvaný Durlberk, najvyšší to vrchol. Vrchol tento poskytuje na Tatrách najkrajší, najmalebnejší výhľad, najme do susednej Haliči. Pomocou dokonalého ďalekohľadu možno z tade Krakov, as 15 mil vzdialený, dokonále vidieť. Ale i z ohľadu mineralogického a farmacenského je tento vrchol pamäti hodný. Nachádzame tu mnohé zbytky založeného banictva a zpusťých baňí. Na povrchu jeho nachádzajú sa mnohé liečivé byliny, a na samom vrchole raste mnoho plúcovníka. Na päte tohto vrchu a v celom jeho vidieku sú tie najkrajšie pastviny.

Oproti Durlberku na dolnej strane plesa ku severu leží tak zvané Sedlo, a dačo na západ vysoký vrchol Schvalbenberk. V doline, ktorú tento vrchol tvorí, vedie cesta cez medené stólne z Kežmarku do Haliče.

Južná strana tohto plesa je svobodná. Tu sa nachádza mnoho borovičín. Na východ je výtok z plesa, ktorý sa so spojenými výtokami z Čierneho a Zeleného plesa spája, a pod menom Biala voda vo smere ku Kežmarku tečie.

Ryby, najme pstruhy, ktoré sa tu v pleso nachádzajú, sú nechutné — chudé.

F. Vl. Ruscl.

Pohrab.

V Egypte bol ten zvyk za starodávnych čias:
Keď slávne pochovať niekoho žiadali,
Plačnice zavíjať za truhlou najali.
Na znamenitého pohrabe muža raz
Hromada tých plačnic nariekajúc hlasne
Vyprevádzala ho zo skorobežného
Života do domu pokoja večného
Večerom, keď hviezdy blištaly sa jasne.
Cudzinec mysliac, že v opravdovom bôli
Plačú za nim deti a rodina jeho,
„Povedzte“, vraví, „či by ste rady byly,
Kebych ho zobudil z toho sna tuhého.“
Ja som Mágus — a tak ten div je možný mne;
My čary a kúzly vždy sebou nosíme
A nebohého vám odrazu vskriesime;
Len vravte, či si to želáte uprimne?!“
„Otče!“ kričia všetci, „urob nám tú radosť!
Iba jednu máme poníženú žiadosť:

Aby o krátky čas
Nebožtík zomrel zas.

Za života z neho nebolô osohu,
I zas neposlúži ni svetu ni Bohu;
Keď ale vkročí zas v temnotu hrobovú,
Nariekať za nim nás iste najmú znovu.“

* * *

Jesto moc boháčov, ktorých smrť jedine
Dá chleba chudine!

Nosák.

Krvavý rok 1870.

U oltára v chráme božom
Jeden starec bledý
V pozdnom zimušnom večeri
Pri svetielku sedí.

Poslední to večer v roku,
Polnoc už nastáva,
A ten starec vážnej myslí
Nový rok vyčkáva.

Veličzná pred ním kniha
Otvorená leží,
A v nej stojí napísané
Jak tento svet beží.

Starec je Čas, kniha Osúd,
A karty sú roky,
Na nich vidno naznačené
Osudu výroky.

Keď tu v zemskej minulosti
Jeden rok sa ztratí,
Tam v tej knihe jednu kartu
Ten starec prevráti.

Tohoročna pred nim karta
Krvou zafŕkaná,
Na večitu škvrnu ľudstva
Kliatbou podpísaná. —

Čo sa stane v novom roku,
To drží v tajnosti,
Nesmie vyniesť na úslnie
Deje budúcnosti. —

Dvanásť hodín hrmí z väže,
Kartu už prevrátil:
Sedemdesiat prvý! zvolal,
A z očí sa ztratil. —

J. Graichmann.

Mladík na rozcestí.

Na rozcestí mladík stojí,
Pri ňom anjel a satan:
„Povedzte, priatelia moji!
Ktorou cestou ja ísť mám?“

Anjel rečie: moja cesta
Je nesnádna, trnistá,
Ale do božieho mesta
Privádza dozaista.

Satan rečie: synak mladý,
Moja cesta príjemná,
Ja ti dám radosti vňady,
Voľ si ty len vidíš mňa!

Mladík pozre na anjela,
A hneď zas na satana,
Pot si ztiera dolu z čela,
Duša mu je zlakaná.

Myslí, myslí, rozhodne sa:
„Tu máš ruku! ja som tvoj!“
I hneď satan s ním pohne sa
Popod ruky: „poď brat môj!“

* * *

V jednom meste veľký dom,
Mnoho väzňov sedí v ňom.
V tom väzení v tom žalári
Sedí mladík ztratený,
Až do smrti strápený,
Slzy tečú mu po tvári;
Hlučný život satana
Vrhnul ho do zúfania.

Idu veselo a živo,
Vzdalujú sa pomaly,
Anjel hľadá ľútostivo
Za nimi v tichom žiali.

Dych mu slabne,
Telo chladne,
Umiera; —
A ten anjel pri ňom stojí,
Jeho smútok takto kojí:
Tu som! dúfaj synu!
Odpúšťam ti tvoju vinu!
— A slzy mu utiera. —

J. Graichmann.

Poetický kost.

Pýtaš sa ma, čo poetu
Akú chovu mávam,
Čo ozaj takto na ráno,
Na obed jedávam?

Ráno trochu si zahvízdam,
S tým som odbavený,
Na poludnia nohavice
Stiahnem na remeni.

Večer smodkou si zapálím
Žlč najedovanú,
A s úchvatom poetickým
Píšem na svet hanu.

Keď sa už hodne napíšem,
A vieš, čo večerám?
Oblok otvorím, — opretý
Na nebo pozerám. —

J. Graichmann.

Literárne, umelecké a vzdelanostné zprávy.

I naše domáce, i zahraničné kníhkupectvá robia hrozný nátlak na našich slovensky smýšľajúcich mužov, rátajúc na jich patriotizmus a posielajúc im bez každého objednania tolko kníh, žeby jeden lebo druhý svoj celý ročný dôchodok na ostatok za ne vyhodil musel. Keď také knihy ale dakto u nás „retour“ pošle, nuž mu jich veľačo nazad pošlú, jako sa to i tu v Martine stáva. Všetky slovenské časopisy udávajú viac lebo menej pre obecenstvo svoje hodiace sa novo-vyšlé knihy, znajúc že k. pr. v Nemečoch každý kníhkupec zďaleka posielajúc k priehľadu dakomu knihy svoje nikdy plat nežiada, len keď to patričný človek dobrovoľne na seba bere a objedná. Upozorňujeme teda ctené obecenstvo na to, aby natiskané kníhkupecké balíky ani neotvárali; máme my svojich potrieb dost, až nazvyš, a do kníhkupeckých nešvarov na naše konto nám je nič.

Matica slovenská vydala v Turč. Sv. Martine koncom decembra 1870 II. sväzok letopisu svojho (matičných spisov číslo 23), v ktorom sa uverejňujú články Chalup-

kové, Záborského, Hurbana, Hečkové a Sasinkové. So zvláštnou obľubou sme ale uvítali sväzok I. Sborníka (matičných spisov číslo 22), sbierku to slovenských národných piesní, povestí, prísloví, porekadiel, hádok, hier, obyčajov a povier. Iste sa Matica zavďačila spisom týmto členom svojim, a to tým viac, že príkladom svojim ukázala, jako môžu národovci naši i bez ďalšieho učného aparátu národu svojmu veľmi osožiť, sbierajúc jednoducho to, čo ludom našim teraz ešte hýbe, čím sa duch ludu zanáša, čo v ňom žije a ho oduševňuje, a čo hádam časom zaniknúť môže. Sborník je dozaista najlepším darom nám poskytnutým, i tešíme sa z neho zvlášte i preto, že sme pred mnoho rokmi v Svetozore, prílohe to ku Lichardovým vo Viedni vydávaným Slovenským Novinám tú samú myšlienku vyslovili, ktorá je teraz v Sborníku uskutočňovaná.

Katolícké Noviny vychádzajú teraz v Trnave; redaktor Jur. Šlota; vydavateľ: Spolok sv. Vojtecha. Predplatok na celý rok bez pošty 1 zl. s poštou 1 zl. 20 kr.

Pod názvom „Reholníci“ vyšla v Pešti úprimným priateľom pravdy, osvety a humanity v stolici Liptovskej, jako i v celej drahej domovine venovaná knižička od Richarda Osvalda.

Pani **Marina Bobulová** uverejnila už i 11. a 12. sošit prekladu Mühlbaskynej povesti „Moric Beňovský.“

Zschokke-ho rozprávku „Zlatnicu“ preloženú už dávno od nášho Jána Plecha, a už dávno tlačom uverejnenú vydal J. V. Havlíček znovu, jakžto I. sväzok „poučono-národnej knihovne“ v Skalici u Josefa Škarničla. Cena 30 kr. Radi sme, že sa s vydáním diela tohoto dakedajšie trudy nášho Plecha po rokoch uznávajú.

Prvú kucharsku knihu v slovenskej reči vydal v Pešti Ján Babilon tlačou „Minervy“ 1870. Cena krámska je: za brošurovanú 3 zl. 70 kr., za tuho viazanú knihu polovične v anglickom plátne 4 zl. Dostať sa môže u „Minervy“ (fabriková ulice č. 39) v hadovej ulici u knihára Nadlera, u samého vydavateľa (ružová ulica č. 37), alebo i v redakcii Orla v Turč. Sv. Martine nakoľko zá-soba postačuje.

Sv. Martin sa zmáha. Vychádza tu 5 slovenských časopisov: Národné Noviny, Hlásnik, Rarášek, Dennica a Orol; k tomu s počiatkom roka ale začal i nemecký list pod názvom: „Neue Gartenlaube,“ Monatschrift für Belletristik und religiöse Interessen v tlačiarňi Svato-Martinskej vychodiť. Vychádzať má 15 každého mesiaca. Cena na celý rok 1 zl. 50 kr. Jednotlivé čísla stoja 15 kr. Inseraty sa prijímajú po najľvnejšej cene. Redaktor S. Kramer.

Kobrovmu knihkupectvu v Prahe sme veľmi povďační, že vydalo Komenského od Josefa Kořínka do tlače upravený spis „Labyrint světa a ráj srdce, to jest světlé vymalování kterak v tom světě a věcech jeho všechněch nic není než matení a motání, kolotání a lopotování, mámení a šalba, bída a tesknost, a naposledy omrzení všeho a zoufání; ale kdož doma v srdci svém sedě s jediným Pánem Bohem se uzavírá, ten sám k pravému a plnému myslí upokojení a radosti že přichází.“ — Jan Amos Komenský (nar. 1592 † 1672) zakúsil iste v svojom 80 ročnom živote preháňaný súc z krajiny skoro dve tretín europy, pri tom ale nikdy ducha neopúšťajúc, že je život ľudský len „mámení a šalba,“ čo on v Labyrinte sveta opisuje, a síce opisuje tak, že je výsledok celého opisu života ľudského nič iného, len aby človek vždy dúfal v Boha. — Pomery spoločenstva ľudského opísal pravda tiež i Lesage (Alain — René) narodený 1668 v svojom „Diable boiteux“ (Der hinkende Teufel, kulhavý šotek) a v románe „Gil Blas de Santillane“ roku 1715 vyšlom, kde všetky možné nešvary a nešlachetnosti ľudské nalíčil; ale pri tom všetkom sa diela jeho s výtvorami snivej, zbožnej duše Komenského, ktoré v „Labyrinte sveta“ složil, nikdy porovnať ani nemôžu ani nedajú.

V tom samom knihkupectve v Prahe vyšiel v druhom vydaní sošit 16 a 17 „Starožitnosti a památek země české.“ Cena sošitu 40 kr. Upozorňujeme z novu naše obecenstvo na dielo toto, a síce, aby nám vzorom byť mohlo pre podobné sberky a obrazové nákresy u nás.

Listáreň redakcie.

P. T. odberateľom „Orla“ oznamujeme vôbec, že nás prekvapil počet nedoplatkov na časopis tento z predošlého 1870 roku, i prosíme ctené čitateľstvo, aby zretel svoj na pásky časopisu obracať ráčilo, kde bude jednoduchou červenou lebo svetlou čiarkou označené či je odberateľ „Orla“ ešte v pozostalosti. Odberateľom zas, čo nič na predošlý rok nezaplatili, časopis viacej odosielať neideme. — **P. B. K. v Tr.** Na doplatok z predošlého roku prichodí 3 zl. 45 kr. — **P. F. J. v J.** poplatok 2 zl. 80 kr. — **D. P. J. B. v D. St.** 1 zl. 50 kr. sa zarátalo k doplatku na predošlý ročník. — **P. P. K. v Prahe** sa týmto ujisťuje, že mu poslal každé číslo Orla odoslané bolo. — **P. J. M. v Ž.** 50 kr. sme stiahli na predošlý rok. — **P. P. H. v H.** Ďakujeme Vám srdečne za dobré

články Vaše, tešíme sa, že s tak otvorene vyslovenou ochotou i tohoto roku časopis náš vzácnymi prácami svojimi podporovať zamýšľate. Vďaka Vám. — **P. F. S. v L.** 1 zl. doplatok, 1 zl. 80 kr. na rok 1871. — **P. O. J. v H.** Národná knižnica vevyšla, prečo Vám ale Tábor nedošiel neznáme, bo sme Vaše meno pánu vydavateľovi a redaktorovi oznámili. — **P. A. L. v P.** 12. č. sme Vám zaslali, a keby ste ho neboli dostali, reklamujte z novu. Orla Vám posielat budeme; udávajte pri tom vždy adresu. — **P. J. G. v P.** 6; 8, 9, 10 č. sme Vám odoslali; druhý ročník zadržíme u seba podľa Vašej žiadosti. — **P. S. K. na S.** Peniazce sme obdržali, a Vám č. 7, 8 a 9 zaslali. Za reklamované čísla platíť Vám neprichodí. —

Predpláca sa u redakcie v Turč. Sv. Martine :

celoročne 5 zl. 50 kr., polročne 2 zl. 80 kr., štvrťročne 1 zl. 50 kr. — Pre žiakov celoročne 4 zl. — Vychádza ročne vo 12 sošitoch 4—5 hárkov silných každého mesiaca na velikej štvorke.

Nakladateľ Ján Kalinčák. — Knihtlačiarско-účasťinársky spolok v T. Sv. Martine.